

Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutató Csoportja

FÖLDRAJZI DOKUMENTÁCIÓ
/Külföldi földrajztudományi folyóiratok/

szerkesztette

Dr.Kiss Dezső

Budapest, 1960.

1. JEFREMOV JU.K.: A Moszkvai Állami Lomonoszov Egyetem földrajzi muzeuma /4-15 p./

A moszkvai egyetem új épületében lehetővé vált a hosszú évek óta gyűjtött földrajzi muzeális anyag méltó elhelyezése. A muzeum egyik részét 1955. májusában, az egész muzeumot 1957. végén nyitották meg. A muzeumban nemcsak a szorosan vett földrajzi anyag van kiállítva, hanem a rokontudományok /ásványtan, talajtan, biogeográfia, stb./ muzeális anyaga is. A muzeum önálló tudományos intézet, amelynek saját kiadványai is vannak. A cikk egyebekben a muzeum részletes leírását tartalmazza.

GERASZIMOV J.P. és JORNUNG M.B.: Nemzetközi földrajzi konferencia Japánban /16-27 p./

Az 1957-ben Japánban megtartott nemzetközi földrajzi értekezlet regionalis jellegű volt és Azsia geográfiai problémáival foglalkozott. A Szovjetuniót a konferencián néhány vezető geográfus képviselte, köztük a cikk egyik szerzője. A cikk beszámol a konferencián végzett munkáról, a legfontosabb előadásokról és a Japánban tett kirándulásokról.

DOLGUSIN L.D.: Földrajzi megfigyelések a Déli Sarkvidéken /28-47 p./

A délsarki szovjet kutató állomás vezető geográfusának beszámolója az Antarktiszén végzett munkáról, a gyűjtött megfigyelésekről. A bevezető rész a glaciológiai megfigyeléseket foglalja össze, a következő részekben a központi szélmentes övezetben, a külső óceáni zónában s az antarktisi oázisokban végzett vizsgálatokról és befejezésül az éghajlati viszonyokról és a széljárásról számol be.

AGULOV A.V.: A tavak, mint a folyók vízhozamában beálló változások jelzői /48-60 p./

Empirikus adatok és matematikai számítások segítségével szerző megállapítja, hogy a "lefolyástalan tavak szintjének ingadozása objektív mutatója a folyók vízhozamában és a légköri csapadékban bekövetkező ingadozásoknak". Viszont "a befolyásos tavak szintjének ingadozása nem használható fel a folyók vízhozamában beálló változások jelzésére".

SZIDORENKO A.V.: Mész-kőtömörülések /konkréciók, caliche/ Mexico sivatagjaiban /61-70 p./

Szerző a helyszínen végzett kutatások alapján leírja a közép-ázsiai sivatagokban ugyancsak előforduló ásványi formák és horizontok fekvését, méreteit, szerkezetét és összetételét és kíséreltet tesz keletkezésük magyarázatára.

KIRIKOV J.SZ.: A Szovjetunió állatvilágának változásai a XIII-XIX. században /71-83 p./

A szerző helyszíni és levéltári kutatások alapján megállapítja az egyes állatformák elterjedésében és létszámában beállott változásokat. Ebben a cikkében a coboly és a nyuszt számának félevezred alatt bekövetkezett ritkulásáról, sőt nagy területeken teljes eltűnéséről számol be. Csak az utóbbi években kezdtek szaporodni ezek a nemes szörméjük miatt századok óta üldözött ragadozók. A szaporodás

főleg Kelet-Szibiriában, a Bajkálon túl volt jelentős.

GALUSKO JA.A.: Tönkfelszinek Közép-Szibiria trapp övezetében /84-90 p./

A tönkfelszinek kialakulásában Közép-Szibiriában a szerző szerint a glaciális tényezőknek csak jelentéktelen szerepük volt. Szerző három tönkfelszint állapít meg: I-1000-1500 m; II -800-1000 m; III- 600-700 m magasságban.

GRISIN J.SZ.: Az eróziós felszintagolódás hatása a hótakaró megoszlására a Don-medencében /91-97 p./

Érdekes térképvázlatokkal szemléltetővé tett megfigyelései alapján a szerző megállapítja, hogy a vízgyűjtő terület eróziós tagoltságának fokozódása következtében a felszinformáknak a hótakaróra gyakorolt befolyása csökken, s az erőteljesebben tagolt területeken a hótakaró nem olyan vastag mint a sík felszínen; a vízgyűjtő terület határának közelében az erózió csökkenése révén viszont a hótakaró vastagszik.

AVERKIJEV M.SZ.: A közvetlen besugárzás lehető összegének kiszámítása a légkör különböző átlátszóságának figyelembevételével /98-101.p./

SISKIN N.J.: Az európai Észak sóproblémája /102-106.p./

A Szovjetunió északeurópai partvidéke /Arhangelszk terület, a Vologda terület északi fele és a Komi autonóm köztársaság/ szolgáltatja a Szovjetunió évi halfogásának tekintélyes részét. A nagy terület évi sószükséglete 300.000 tonna, ebből a halfogás besózására 170.000 tonnát használnak fel. A légközelebbi sóbánya /Szeregovo/ kb. 600 km távolságban délre fekszik, ez a bánya sincs kellően kihasználva, s így a szükséges só nagy távolságból kell Északra szállítani. Szerző ehhez képest a szeregovói sóbánya sürgős modernizálását és kiépítését követeli.

NYEGYESEV A.V.: Az erdőipar és a mezőgazdaság kölcsönhatásai az erdőkitermelés területén /108-114 p./

A cimben körülírt kölcsönhatásokat a Leningrád terület egy része, a Vepszovo dombvidék és a Ladoga partmenti síkjának példáján mutatja be. Ez a vidék a forradalom előtt a kezdetleges fakitermelés és a paraszti mezőgazdaság földje volt. A modern erdőgazdaság kiépítése ezen a területen lehetővé tette az erdőtulajdonos kolhozok iparosodását, famegmunkáló gépek beszerzését, butorgyarak épültek és a lakosság jelentős része ma már ipari munkát végez.

BASENYINA J.V. és szerzőtársai: A domborzat genetikus osztályozásáról és a nagyméretű geomorfológiai térképezés alapelvéről /115-120 p./

Ez a rövid tanulmány három kérdésre kísérli megadni a választ: 1/ Valamennyi méretű térképre egységes jelkulcs használandó-e vagy minden egyes mértékre külön jelkulcs? 2/ Ha minden egyes mértékre külön jelkulcs szükséges, miként történik és egyáltalán lehetséges-e az átmenet egyik mértékről a másikra? 3/ Mit és hogyan ábrázoljunk valamely adott mértékű térképen?

VINOGRADOV B.V.: A talajviz és a növényzet összefüggése Észak Kazahsztán sztyepp tájain és a növényzet felhasználása a légi felvételek megfejtésére /121-128 p./

A Szovjetunió Tudományos Akadémiája aerodinamikai laboratóriumának 1955. nyarán Észak Kazahsztánban végzett kutatásairól és kísérleteiről szóló rövid jelentés, igen érdekes vázlatokkal és fényképfelvételekkel.

POMUSZ M.J.: A Szovjetunió városai gazdaságföldrajzi tanulmányozásának kísérlete /129-133 p./

A második világháború éveiben a Tudományos Akadémia Földrajzi Intézete Vaszjutin professzor vezetésével városföldrajzi kutatásokat végzett a Szovjetunió keleti részein, főleg Kazahsztánban, Észak Kirgiziában és Nyugat Szibíria délnyugati részében. Ezeknek a kutatásoknak a metodikáját és az egyes városkörnyéki rayonok adatainak feldolgozási módszerét ismerteti a cikk.

VILENSZKIN M.V.: A Jakut Autonóm Köztársaság gazdasági rayonfelosztásának néhány kérdése /134-143 p./

A köztársaság erőforrásainak rövid ismertetése után a szerző ismerteti és megindokolja rayonfelosztási javaslatát. A nagy kiterjedésű köztársaságot a következő rayonokra osztja: Dél-Aldan és Dzsungdun. Központi terület, - Jakut, Nyugat-Léna, Viljuj és az Aldan és az Amga folyók köze. Észak-Felső Indigirka és Janszk.

RICHLOVSZKIJ BOGUMIL: A népi demokrácia országainak gazdasági rayonokra osztásáról /144-154 p./

Polemikus válasz Christo Marinov bolgár geográfusnak a folyóirat egyik múltévi számában megjelent cikkére. A szerző alaptételei a következők: 1/ a gazdasági rayon objektív létező jelenség; 2/ társadalmi jelenség; 3/ s ezenfelül fejlődő társadalmi jelenség; 4/ a gazdasági rayonrendszert maga a tényleges valóság szabja meg; 5/ a gazdasági rayonok rendszere nem egy lépcsős, hanem több lépcsős rendszerű; 6/ a gazdasági rayon határozott termelési funkciót betöltő tagja a népgazdasági szervezetnek s ezenfelül 7/ a társadalmi munkamegosztás területiális tagja /láncszeme/.

2.szám.

2. LISZICIN A.P. és ZSIVAGO A.V.: Az Indiai óceán déli részének fenékfelszíne és üledékei /9-21 p./

A szovjet délsarki expedíció kutatáseredményeit összefoglaló tanulmány. A bevezető történelmi visszapillantás után a szerzők részletesen leírják a Davis tenger, a szárazulati Antarktis selfjét és kontinentális lejtőjét, a következő rész a tengerfenék domborzatának vizsgálatából levont következtetéseket tartalmazza, külön a vulkáni és a nem vulkáni eredetű részekről. A cikket szép, színes térképvázlat teszi szemléltetővé.

BARANOV J.Ja.: A huzamosabb időn át /több évig/ fagyott kőzetek rétegfel fejlődésének és az évszakos talajfagynak néhány törvényszerűsége /22-35 p./

Kimerítő irodalmi és helyszíni kutatásokra felépített és érdekes vázlatokkal kiegészített tanulmány, amely a következő részekre oszlik: A fagyott kőzetrétegek kialakulásának okai és általános feltételei. A több éven át fagyott rétegek epigenetikus, szingenetikus és poligenetikus típusai.

SZPIRIDONOVA L.V.: A csapadékmennyiség sok éves változásai az Északi féltekén /36-41 p./

A feldolgozott terjedelmes anyag analíziséből a szerző azt a következtetést vonja le, hogy a csapadékmennyiség sokéves középértékei különösen az év meleg felében jól egyeznek az Északi félteke barikus körzési rezsimjével. "A meleg évszakban a folyamatok általános irányzata abban mutatkozik meg, hogy az óceáni rayonokban jelentkező övezetességet a szárazulati rayonokban meridionális elhelyezkedés kíséri és megfordítva".

YVANYKOV P.A.: Kamcsatka eljegesedéséről 2.sz. /42-53 p./

A nemzetközi geofizikai év keretében végzett kutatásokról szóló jelentés pontos új adatokat közöl a hóhatárról, egyes vulkáni területekről és gleccserekről /Központi és Keleti gerinc, Krónockij félsziget/ és a nagy vulkáni kupok jégburokjáról.

GERASZIMOV J.P.: Földrajzi megfigyelések Japánban /54-63 p./

A szerző résztvett az 1957. őszén Japánban megtartott nemzetközi regionális konferencián, utána hosszabb körutat tett meg a Japán szigeteken. Ebben a tanulmányában a szigetek néhány geomorfológiai sajátosságáról, Japán szubtrópusi talajneveiről és a természeti-földrajzi tájak megoszlásáról ír.

DEMETYEV J.A.: A Szuez-csatorna hajóforgalmának földrajza. /64-72 p./

A nagy szorgalommal összegyűjtött, kimerítő adatokra felépített bevezető rész a csatorna földrajzi fekvéséből adódó tengeri utrővidítéseket elemzi, a következő rész a forgalom hajótípusok szerinti megoszlását ismerteti, s a befejező részben -ez a leghosszabb- a hajóforgalom egyes országok és árucsoportok szerinti megoszlását analizálja.

NAUMOV G.V.: Új iparág kiépülése a Jakut autonóm köztársaságban /101-106.p./

A cikkben ismertetett új iparág a gyémántbányászat a Viljuj és más jakutiai folyók völgyében. A lelőhelyeket, a gyémánt kristályokat tartalmazó kimberlit-tölcséreket 1954-ben és 1955-ben fedezték fel. A gyémánt elszórt kristályokban fordul elő, az egészen apró töredékektől a 3-5, sőt néha a 11 karát nagyságig. A cikk ismerteti az eddig felfedezett-összesen 30- lelőhelyet,

MURZAJEV E.M.: Al-Maszud, a X.század kiváló arab geográfusa /107-109 p./

A korai középkori arab utazó és geográfus műveinek és az azokhoz fűződő orosznyelvű irodalomnak rövid ismertetése.

OZNOBIN N.M. ROZENFELD S.L.: A gazdasági-közigazgatási rayon komplex fejlesztésének kérdései /110-119 p./

A Burját-Mongol gazdasági rayon példáján mutatják be a szerzők az általuk "arányosnak" nevezett fejlesztés elméleti és gyakorlati feladatait. Az arányosság követelménye vonatkozik a rayon gazdaságának egyes ágaira, a körzet szerepére az ország egész gazdaságában és a rayon egyes területrészei közötti gazdasági viszonyra. A tanulmány második felében a fejlesztés konkrét részleteivel foglalkozik a tanulmány, kiemelve a gazdaságnak azokat az ágait, amelyeknek kiépítése a legindokoltabb és legészszzerűbb. Elsősorban a terület közlekedési viszonyait javító, valamint a Szovjetunió közlekedési hálózatába való bekapcsolását előmozdító rendszabályokat követelik.

ZSIRMUNSZKIJ M.M.: A népi demokrácia országai gazdasági rayonfelosztásának időszerű kérdései /120-129 p./

Szerző részletesen ismerteti a rayonfelosztás kérdésében eddig kialakult véleményeket és szempontokat. A rayonirozás menetét a népi demokrácia országaiban, valamint a probléma összefüggését az egyes országok gazdasági fejlődésével, főleg iparosodásával. A további fejlődést illetően a kutatók figyelmébe ajánlja:

a/ az egyes gazdasági ágak szakosítását és szerepét az egész gazdaságban b/ a terület komplexitásának fokát c/ a terület és az ország többi részei közötti valamint a rayonon belüli összefüggéseket és azok földrajzi irányát. Ezek alapos tanulmányozása elengedhetetlen feltétele a rayonfelosztás előkészítésének.

SZALISZSEV K.A.: Az állami térképezés mai állása Japánban /157-166 p./

Az első japán térkép, Toidaidzi város környékének térképi ábrázolása szerző szerint 756-ban készült, míg a tulajdonképeni térképezési munka csak a XVII. században indult meg. A szerző röviden elmondja a japán állami térképezés történetét és közli a legfontosabb japán térképek jegyzékét.

3. DZEN-LITOVSKIJ A.J.: A harmadik összövetségi hidrológiai konferencia /3-9 p./

Beszámoló az 1957. októberében tartott tudományos konferenciáról. Felsorolja az értekezleten elhangzott fontosabb előadásokat.

BONDARCSUK V.G. és LUKASEV K.J.: A negyedkori kutatások nemzetközi szövetségének V.kongresszusa /10-16 p./

A Barcelonában 1957. augusztus-szeptemberében megtartott kongresszusról szóló részletes jelentés. Felsorolja a szovjet delegáció tagjait, az elhangzott előadásokat és röviden beszámol a Spanyolországban megtett körutazásról.

GRIGORJEV A.A.: A földfelszín hő- és vízcseréje néhány földrajzi törvényszerűségéről és a földrajzi környezet anyag- és energiacsere tanulmányozása további utjairól /17-20 p./

Az 1957. áprilisában a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Földrajzi Intézetében tartott előadás szövege, amelyben a szerző kifejti el-

méletének alapjait és összefoglalja kutatásai eddigi eredményeit. Nyomatékosan kiemeli az éghajlati változások és a vízjárás befo-
lyását az egyes földrajzi övezetek kialakulására, javasolja a föld-
felszín és a légkör közötti hő- és nedvességcsere beható kutató-
sát, valamint a földrajzi környezet összetevői közötti hő- és
energiacsere vizsgálatát.

SZINYICIN V.M.: Földrajzi megfigyelések Magas-Ázsiában /37-46 p./
Magas Ázsián /Hochasien/ szerző a Kuenlun és a Himalája gerincei
övezte 2.5 millió km² kiterjedésű 4300-6000 m abszolút magasságu
területet érti. 1956. nyarán a szerző a Kínai Tudományos Akadémia
expedíciójának részeseként beutazta ennek a nagyterületnek egyes
részeit és megfigyeléseiről a következő témakörök szerint számol
be: Magas Ázsia fiatal struktúrája. Éghajlat. Vízhálózat. Eljege-
sedés. A cikket több térképábrázolat egészíti ki.

GELLERT J.F.: Az Északnémet síkság glaciális morfológiájának prob-
lemái /48-57 p./

Az Elba és az Odera közötti terület glaciális formáinak helyszíni
kutatások alapján megírt magyarázata, leírása és osztályozása szá-
mos térképábrázlattal és tömbszelvénnel.

PIVOVAROV Ju.L.: Csehszlovákia osztravai körzete szocialista uj-
jáépítésének néhány sajátossága /71-75 p./

Osztrava a csehszlovák köztársaság három régi nagy ipari központ-
jainak egyike, s "az ország egyetlen nagy szén- és kohászati bázis-
sa". A szerző részletes adatokat közöl a nagy ipari rayon nyers-
anyagforrásairól, jellemzi közlekedés-földrajzi szempontból igen
előnyös fekvését s új adatokkal illusztrálja a szén- és érctermelés
erőteljes fejlődését. Osztrava 1957-ben a cseh kőszéntermelés 80%-
át, a kokszttermelés 85%-át, az áramtermelés 35%-át szolgáltatta.
A fejlődést a következő számok is jellemzik: 1955-56-ban a körzet-
ben 16.800 lakás épült s a népgazdasági terv szerint 1960-ig
37.000 új lakás fog felépülni.

SZOKOLOVSKIJ D.L.: Az erdő befolyása a folyók vízjárására /98-
113 p./

A cikk az erdő befolyását a folyók vízjárására alapos megfigyelé-
sekre és vizsgálatokra hivatkozással a következő öt pontban foglal-
ja össze: 1/ Az erdő befolyása függ az erdőtalaj tulajdonságainak
változásától, mert az erdő a talajvíz révén növelheti a folyók
vízhozamát; 2/ a vízhozamnak ez a növekedése a kisebb és a nagyobb
vízfolyásokban különböző: kis folyókon majdnem semmi, közepes és
nagyobb vízfolyásoknál 10-30 %. 3/ Új erdőtelepítéseknél a befo-
lyás jelentéktelen. 4/ Az erdőirtás és a nyomában bekövetkező ta-
lajátalakulás az évszakos vízhozamot jelentősen csökkenti, az évi
vízhozamot azonban nem. 5/ Az erdő befolyása a folyók vízhozamára
tehát a vízterület konkrét földrajzi viszonyaitól függ valamint a
vízhozam jellegétől /évi és évszakos megoszlásától/.

RUTKOVSKIJ V.J.: Az erdőgazdasági rendszabályok befolyása a fo-
lyók vízhozamára /114-126 p./

A tanulmány részletesen beszámol a problémakörben eddig végzett

kutatásokról és a Szovjetunió folyóin gyűjtött megfigyelésekről. A gyűjtött és kielemezett adatok alapján megállapítja, hogy a különböző klímaövezetekben az erdőirtás mértékéhez képest a vízhozam vagy csökkent vagy emelkedett. Pontos adatokat csak komplex erdőgazdasági-hidrológiai kutatások szolgáltatnak. A különböző erdei-hidro-és klíma viszonyokhoz alkalmazkodó különböző kitermelési módszereket kell használni. A folyók vízhozamának energiatermelésre és öntözésre történő egyre fokozódó igénybevétele következtében növekszik az erdőségek vízszabályozó szerepe.

GRUSKA E. VOTRUBEC C.: A II. tudományos gazdasági földrajzi értekezlet Csehszlovákiában /129-133 p./
Lihlicében Prága közelében 1957. októberének elején megtartott értekezletről szóló beszámoló. Az értekezlet beható vita után a következő 3 pontból álló határozatot fogadta el: 1/ A gazdasági földrajzi magvak /csomópontok/ körül felsőbbrendű gazdasági rayonok alakulhatnak ki. 2/ Célszerű a gazdasági és közigazgatási rayonok területi azonossága. 3/ A rayon megállapítására gyűjtött adatok lehetőleg felhasználhatók legyenek a perspektivális tervezés céljaira is.

SZALISCSEV K.A.: A kartográfia Egyiptomban /134-139 p./
A topográfiai felvételezés Egyiptomban csak az angol megszállás után, 1898-ban indult meg. A cikk a napjainkig végzett térképezési munkákat és az elkészült és kiadott térképeket sorolja fel.

KRAVCSENKO D.V.: A Szovjetunió Tudományos Akadémiája Földrajzi Intézetének munkája 1957-ben /147-150 p./
Részletes beszámoló az intézet 1957-évi munkájáról, az expedíciókról és a tudományos kiadványokról. A beszámolót kiegészíti

ZAJOSIKOV V.T.: jelentése a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Földrajzi Intézetének együttműködéséről a népi demokrácia országainak geográfusaival /150-152 p./

SZETUNSZKÁJA L.E.: A földkéreg jelenkori tektonikus mozgásainak kérdéséről tartott tanácskozás /153-156 p./
A tanácskozás az Akadémia földrajzi intézetében folyt le s a cikk közli a tanácskozáson elhangzott előadások és felszólalások rövid kivonatát.

4. GERASZIMOV J.P.: A talajjövezetesség dokucsajevi tanának és Praszolov talajtartomány-elméletének mai állása és jelentőségük a természeti rayonfelosztás számára /3-10 p./
A Kínai Tudományos Akadémia Földrajzi Intézetében tartott előadás szövege. Bevezetőben röviden összefoglalja Dokucsajev elméletének lényegét és jelentőségét. Dokucsajev eredetileg öt világövezetéből ma már csak három -boreális /tundra/, az erdő /tajga/ és a laterit övezet található meg a modern térképeken. A "csernozjom" ma már nem szerepel összefüggő világövezet formájában hanem csak "fragmentumokban" ".... a mai földrajztudomány csak a fő vagy általános földrajzi

világövezeteket ... a kontinenseken belül kialakult szélességi övezetek sorozatát" ismeri, amelyeket tömören "övezeti spektrumok" elnevezéssel jelöl meg a szerző. A szerző ezután a spektrumok példáján a Szovjetunió talajföldrajzi övezeteit vázlatosan ismerteti és összehasonlítja Nyugateurópa, a mediterrán térségek, Keleteurópa és Keleteurázsia talajföldrajzával. Hagnsulyozza, a klimaviszonyok hatására kialakult alövezetek jelentőségét, részletesen foglalkozik Dokucsajev függőleges zónaelméletének az újabb szerzők műveiben kidolgozott revíziójával és szabatosabb meghatározásával. A tanulmány második felének tárgya Praszlov talajprovincia vagy facies elmélete, amelynek továbbfejlesztése talaj-bio-klimatikus taxonómiai egységekké elsősorban Berg, Nyeusztrujev és Polinov érdeme. A talajkutatás terén az elméleti geográfia feladata "annak a materiális-energetikai bazisnak a felderítése, amely végeredményben eldönti a természeti földrajzi környezetben az anyagcsere, az anyagmigráció és az anyag átalakulásának folyamatait".

KOSLJAKOV M.N.: Az óceánok általános vizrajzának néhány kérdése /11-23 p./

A rendkívül terjedelmes anyagra felépített tanulmány a következő két részre oszlik: A konvekciós szélhajtotta körzés. A cirkuláció dinamikája és strukturája.

MUROMCEV A.M.: A Csendes óceán általános vízkörzésének vázlata /24-32 p./

A szerző az eddig gyűjtött adatok és az irodalom részletes elemzése alapján megállapítja; "a Csendes óceán legfőbb vízforrása a magas déli szélességeken fekszik, innen halad mélységi és felkarakamlások révén északra, az Ochotszki és a Bering tengerig... Északon a víztömeg fokozatosan átalakul ... a felszínre emelkedik, lehül és újból a mélységbe süllyed, s megindul déli irányú áramlása".

VITVICKIJ G.N.: A dél-ázsiai monszun keletkezésének okai /IZV. AN szer.geogr. 1958 4.sz. 33-41.pld./

A szerző véleménye szerint nemcsak a szárazulat és a tenger hőmérséklete közötti különbség okozza a monszun keletkezését; ez csak egyik oka. A Sarkvidékek és az Egyenlítő közötti hőmérsékletkülönbségből adódó zonális légköri áramlások és az ázsiai szárazulat orográfiája ugyanilyen jelentőségű elindítói a dél-ázsiai monszunnak. A tanulmány tulnyomó részben ennek a tételnek részletes adatokra és az irodalomra támaszkodó megindokolása.

POKSISEVSZKIJ V.V.: Brazília gazdasági nagykörzetei /IZV. AN.szer. geogr. 1958 4.sz. 42-56 p./

Brazília rohamos gazdasági fejlődése következtében elavulttá vált régi, csaknem kizárólagosan közigazgatási területfelosztása. Szerző az országban megtett utjaira hivatkozva Brazília gazdasági területfelosztásának négy típusát mutatja be; a saját javaslata a lenini példa után a következő: 1/ volt rabszolga tartó Észak-kelet; 2/ kapitalista Dél és Délkelet; 3/ Nyugati belső gyarmati zóna; 4/ az alig gyarmatosított Nyugati belső gyarmati zóna.

OBEGYIJENTOVA G.V.: Táblás szerkezetek kialakulása a negyedkorban /57-59 p./

Az orosz tábla egyes részeinek /Zsiguli dombság/ kialakulását magyarázó tanulmány.

KURGYUKOV K.V.: A Balhas tó jelenkori szintingadozásai a geomorfológiai és történeti adatok szerint /72-78 p./

A helyszíni és levéltári kutatások szerint a tó legmagasabb szintjét, 343 m-t, 1834-ben és 1910-ben érte el, legalacsonyabb - 339 m volt a tó szintje 1946-ban. Általában a XIX. században és a XX. század elején a tó vize magasabban állott mint az utolsó 30-40 évben. Ez azonban a szerző szerint nem jelenti a tó kezdődő kiszáradását, mert a tó szintje a geomorfológiai adatok szerint erősen ingadozik. Mint érdekes jelenséget megemlíti a szerző, hogy a szomszédos tó, az Ala-kul szintje 1840. óta szakadatlanul emelkedik. /Térképvázlatok/.

BUDÜKO M.J.: A földfelszín hőmérlegének tanulmányozása /83-86 p./

Budüko professzor a földfelszín hőmérlegéről írt könyvéért valamint aktinometriai atlaszáért kapta meg az 1958. évi tudományos Lenin-díjat. Ebben a rövid cikkében az aktinometria két főirányát és az elért eredményeknek a földfelszín természeti- földrajzi problémái megoldására való felhasználását foglalja össze.

MOLNÁR JENŐ: A Román népi köztársaság rayonfelosztásának problémái /107-114 p./

A probléma világos és alapos expozíciója alapján szerző Romániát hat gazdasági rayonra javasolja felosztani: 1/ Dél, 2/ Tengerpart, 3/ Északnyugat, 4/ Kelet, 5/ Délnyugat, 6/ Központ. A javasolt rayonok térképvázlatát is közli.

SZTRZSIDA MIROSZLAV: Csehszlovákia gazdasági rayonfelosztásának kérdései /115-119 p./ Térképvázlatok.

Tisztán elméleti jellegű rövid tanulmány. Konkrét adatokat vagy javaslatokat nem tartalmaz.

FEJGIN J.G.: Új irányzatok Nyugateurópa és az Egyesült Államok gazdasági földrajzában /120-130 p./

"A kapitalista országok földrajzi és gazdaságtudományi irodalmában egyre nagyobb figyelmet fordítanak a termelő erők térbeli, földrajzi megoszlására és a gazdasági rayon felosztás elméleti kérdéseire" - állapítja meg bevezetőben a szerző, s hozzáteszi, hogy különösen behatóan foglalkoznak az ugynevezett térgazdaság, "space-economy" problémáival. A tanulmány nagyobb részében a térgazdasági elmélet első alapvetője, LÖSCH gondolatait és tudományos elméletét ismerteti igen behatóan. Hagynsúlyozza Lösch elméletének fokozódó hatását Nyugateurópában és az USA-ban, csak a francia geográfusok szállanak szembe az új elmélettel. Általában igen erős vita folyik a Lösch-féle gondolatok körül, ugyanolyan vita mint annak idején a Weber-féle "Standorttheorie", telephelyelmélet körül. Egyes amerikai szerzők szerint a Lösch-féle elmélet a tiszta kapitalista gazdaságban nem helytálló s inkább egyeztethető össze a kommunista gazdasági renddel.

KOSTROWICKIJ JERZY: A földhasznosítás kutatása Lengyelországban /130-134 p./

Rövid beszámoló a Lengyelországban a talajhasznosítás körül végzett munkálatokról. Elkészült 1:300.000 mértékben Lengyelország földterülete hasznosításának térképe, amelyről 1:1.000.000 mértékű fényképnymatok készültek. A térkép azonban elavult adatokon alapul s ezért megindult az új 1:25.000-es térkép előkészítése.

5. GROMOV V.J. KRASZNOV J.J. NYIKOFOROVA K.V.: A negyedkori rendszer rétegtani osztályozásának alapelvei és a rendszer alsó határa /3-12 p./

Részletes táblázattal kiegészített elvi tartalmu tanulmány, amelyet szerzői az 1957. évi madridi konferencián mutattak be. Bevezetőben a szerzők a negyedkori üledékek sorozatának és nomenklaturájának egyszerűsítését javasolják s magát az anyagot a következő részekben tárgyalják. I. A negyedkor alsó határának elmélyítése. II. A negyedkor elnevezésének megváltoztatása. Az alsó határ elmélyítése esetén a negyedkor tartama a 4-5-szörösére növekszik s mivel ebben az időben jelennek meg a hominidák a földön, mindenképen jogosult a negyedkor nevének antropogén korra változtatása. III. Ebben a leghosszabb részben a szerzők a sztratigáfiai osztályozás nomenklaturájának megváltoztatását javasolják részletes új osztályzási rendszer bemutatásával.

GROMOV V.J. és SANCER V.J.: A paleoliticum geológiai kora a Szovjetunióban /13-22 p./

Ugyancsak az 1957. évi madridi konferencián tartott előadás szövege. A kérdés irodalmának részletes előadása után szerzők megállapítják, hogy a kormeghatározás eltéréseinek forrása "egyes geológiai és archeológiai tények eltérő értelmezése", ami azonban a paleológiai adatok kollektív revideálásával kiküszöbölhető. Az eltérő fel fogásoknak azonban lehetnek nehezebben kiküszöbölhető okai is, mint például a paleolitikus kulturformák s az ember archeológiai típusának változásai az eurázsiai szárazulat különböző részein.

6. WALCEV A.R. és munkatársai: A földfelszín hő- és vízháztartása, a természeti jelenségek dinamikájában betöltött szerepe és gyakorlati célokra átalakítása módszereinek problémája körül végzendő kutatások új programja /3-15 p./

Rövid bevezető /fogalmi és módszertani meghatározások/ után a kutatások tárgyául a következő folyamatokat jelöli meg az a program: a földfelszíni sugárzási hő, a földfelszín és a légkör közötti turbulens nedvesség- és hőcsere; felszíni vízfolyások, a víz mozgása a talajban, a különböző földrajzi területek közötti hő- és nedvességcsere; a hótakaró hőháztartása kialakulásának és dinamikájának törvényszerűségei; a hófödte talaj víz-hő háztartásának törvényszerűségei, a szárazulati jégtakaró kialakulásának és dinamikájának törvényszerűségei; a szárazulati jégtakaró kialakulásának és dinamikájának törvényszerűségei. Az évszakes és örökfagy kialakulása és

dinamikája. A talaj és az altalaj vizei felszíni vízgyűjtőinek kialakulása és dinamikája. Denudációs folyamatok. A földfelszín víz- és hőháztartásának szerepe a természeti övezetesség és a természeti környezet földrajzi differenciálódása más formáinak kialakításában. Az elért eredmények gyakorlati hasznosításának főirányait a program a következőkben adja elő: Kiszáritási és vízlevezető jellegű hidrológiai meliorációk. A talaj és az altalaj hőmeliorációja és a természetes hideg felhasználása az évszakos és az örökfagy területén. Hőmelioráció. Felszíni vízfolyások szabályozása. A mezőgazdaság észszerű területi elosztása és szakosításának természeti földrajzi alapja. A gleccserek vízhozamának mesterséges szabályozása. Új vízforrások kutatása szélyos körzetekben. Végül röviden összefoglalják a szerzők a szervezéssel járó feladatokat.

DOLGUSIN L.P.: Glaciológiai megfigyelések a Déli sarkvidéken /16-25 p./

A Déli sarkvidék a Rover szigettől a Windmill szigetszoportig terjedő részének részletes térképezése 1956-57-ben történt meg és e térképek révén volt lehetséges a délsarki jégtakaró peremterülete morfológiájának és dinamikájának meghatározása. Szerző szerint a jég morfológiai formatípusai ezen a peremterületen a következők: kontinentális jégtakaró, jégkupolák, self-gleccserek és szélhordta jégtömegek. Ezeket a típusokat a szerző részletesen jellemzi, s tanulmánya második részében a gleccserek mozgására vonatkozó megfigyeléseit közli.

BUDATOVSKIJ A.J.: A mezőgazdaságilag megművelt területek víz- és hőháztartása megfigyelésének egyes feladatai és módszerei /26-37 p./ Szerző matematikai módszerekkel közelíti és oldja meg a következő feladatokat: A növények vízszükséglete. A víz- és hőháztartás mutatószámai. A növények vízszükséglete és a termés közötti összefüggés. A talajnedvesség dinamikája a tenyészidőszakban.

VOLOBUJEV V.P.: A talajhidrológiai viszonyok kutatása /38-46 p./ A rövid tanulmány végső következtetései a következők: 1. A hidrotermikus rendszer vizsgálata meggyőző bizonyítékot szolgáltatott arra, hogy a talaj- és a fitoklimaviszonyok alapján kidolgozott rendszert a hidrológiai rendszer is megerősíti és az így megerősített szisztéma a nedvesség-sorozatok kimutatható alapja. 2. A hidrotermikus rendszer a nedvesség természeti fokozatosságát bizonyítja.

KOMAR J.N.: Az Ural termelő erőinek fejlődése és a terület gazdasági földrajzában beállott újabb eltolódások /47-58 p./ Új adatok nagy tömegét tartalmazó alapos tanulmány a Szovjetunió egyik legrégebbi, de még ma is döntő jelentőségű iparvidékéről.

GOLLERBACH M.A. és SZIROVECKOVSKIJ J.J.: Biogeográfiai kutatások a Déli Sarkvidéken /59-68 p./

A szovjet délsarki expedíció biogeográfiai kutatói e beszámoló szerint igen nagy munkát végeztek, rendkívül sok anyagot gyűjtöttek s ezek alapján a szerző megkísérli az óriási antarktikus terület biogeográfiai rayonfelosztását. A rayonok a következők: Az Antarktisz

jégpajzsának területe. Fiatal délsarki oázisok. Erett délsarki oázisok. Partmenti szigetek és jégtömegek. Szubtarktikus szigetek.

KONSZTANTYINOV: A Szovjetunió települései városi és falusi településekre felosztásának mai állása /69-78 p./
Az utóbbi időben számos szovjet köztársaságban szükségesnek mutatkozott egyes településeknek a városok kategóriájába sorozása. A városok kategóriájába sorozásnak feltétele részben a népesség száma, részben a családtagoknak a termelő munkában való részvétele. Legalább 10-12.000 lakos a nyugati és kb. 5000 lakos a keleti köztársaságokban a városi kategóriába sorozás feltétele, továbbá a dolgozók 75-87 %-os aránya az összlakosságban.

A folyóiratnak ez a száma ismerteti a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Információs Irodája kiadásában megjelent 14 füzetet, amelyek a Szovjetunió köztársaságai és egyes rayonjai természeti és gazdasági erőforrásaira vonatkozó adatokat tartalmaznak.

6. VERASZIMOV J.P.: A Szovjetunió felszínének strukturális vonásai és azok eredete /5-9 p./

Rövid és tömör, főleg módszertani tanulmány, a szerző készülő könyve tartalmának összefoglalása. A következő témaköröket tárgyalja: A geomorfológia helye és viszonya a geológiához. A Szovjetunió felszínének morfológiája és struktúrája. Az anyagot a szerző a Balti kristályos masszívumtól Keletig terjedő geomorfológiai alkerületekre osztja és ezeket összeveti Satszkij tektonikai térképének tartalmával. Tanulmánya harmadik részében a szerző a Szovjetunió morfostrukturális felszínének a struktúrával összefüggő sajátosságait analizálja, éspedig: az eróziós morfostrukturát, a glaciális és periglaciális eredetű felszínformákat és az arid lepusztulással összefüggő reliefformákat.

DROGANCEV D.A.: A folyók vízhozamának előrejelzése /10-21 p./

Előrejelzését a szerző a légköri hő- és csapadékmennyiségnek az előző télre kiszámított mutatóira alapítja. Ezeknek a mutatóknak a kiszámítására szolgálnak a cikkben bemutatott és részletesen megmagyarázott matematikai módszerek. /A Dnyeper és a Duna példáján/.

DROGANJEVSZKAJA J.A.: A búzaszem fehérjetartalmának övezetessége /21-34 p./

Az irodalom alapos ismertetése, hosszú évek gyakorlati megfigyeléseire és kísérleteire felépített részletes táblázatokkal és térképvázlatokkal kiegészített tanulmány. A buza fehérjetartalmának két zonális okát magyarázza: az egyik a tenyészidőszak földrajzi változékonysága, a második a növényzet függése a hő- és nedvességvizonyoktól.

ZSELUBOVSKIJ Ju.SZ.: Mongólia negyedkori vulkánjai /50-58 p./
A vulkánok részletes leírása. Szerző szerint a vulkánok főleg a hegygerincekkel párhuzamosan húzódó tektonikus övezetben fekszenek. Ezen a területen nagyon elterjedtek a harmadkori és mezozói effúziós és tufogén kőzetek, amelyek a negyedkori vulkánok láváihoz litológiailag igen közel állanak. A belső ázsiai vulkánok a szerző szerint nem tekinthetők végleg kihamvadt vulkánoknak, Több jel - a terület szeizmikussága, az ásványos vizű forró források, - arra vallanak, hogy a vulkáni tevékenység még nem szűnt meg teljesen.

GURARI JE.L.: A gazdasági körzet ipari térképe /87-90 p./
A körzetek ipari térképének szerkesztési módszereit, a térképek tartalmát, a közlekedési és rayonközi kapcsolatokat összefoglaló tanulmány.

KRAVCOVA V.J.: A mezőgazdasági célokra szolgáló felszint feltüntető térkép szerkesztésének kísérlete /90-98 p./
Az Altáj tartomány példáján bemutatja új típusú térképeinek szerkesztését vázlatokkal, rajzokkal és hasznos utmutatásokkal.

GERASZIMOV J.P. és MESCSERJAKOV JU.: A geomorfológia Lengyelországban /109-121 p./
A szerzők lengyelországi utjáról szóló részletes és tartalmas beszámoló.

DAVITAJA F.F.: Az aszály és a száritó szelek kutatása /131-136 p./
A szerző ebben a cikkében két újabban megjelent munkával foglalkozik. Az egyik a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának kiadásában jelent meg e címen: "Száritó szelek, eredetük és leküzdésük". A másik mű Rugyenko professzor szerkesztésében jelent meg: "Aszályok a Szovjetunióban, eredetük, gyakoriságuk és hatásuk a termésre".

VEDISCSEV A.J.: A Szovjetunió gazdasági földrajza tanulmányozásának új forrásai /136-139 p./
"A gazdasági-közigazgatási körzetek népgazdasági tanácsainak műszaki-gazdasági információs közleményei /Bulletinjei/" a címe azoknak az időszakos kiadványoknak, amelyek a XX. pártkongresszus határozatai alapján megjelennek. Ezt a kiadványt ismerteti a szerző.

GELLER SZ.JU. és MAKKAVEJEV N.J.: A geomorfológia kérdéseiről tartott tanácskozás /141-144 p./
A tanácskozást 1958 áprilisában Moszkvában tartották 300 résztvevővel. A beszámoló röviden ismerteti a felszólalásokat és előadásokat, amelyeket a vezető szovjet geomorfológusok tartottak.

IZVESZTYIJA VSZESZOJUZNNOVO GEOGRAFUCSESZKOVU OBSCSESZIVA

/Az Összövetségi Földrajzi Társaság közleményei /

1. HERSMAN A.J.: A Hoangho vízjárásának szabályozása /1-13 p./
A szerző résztvett a Hoangho közép és alsó folyását kutató 1955-1957 évi kínai komplex tudományos expedícióban és az irodalomban általában megtalálható eddigi, tulnyomó részben elavult adatok helyett a helyszíni vizsgálatokon nyújtott legújabb adatokat közli és elemzi. A tanulmány gazdag anyaga a következő részekre oszlik: A vízgyűjtő terület. Orográfia, talaj, növényzet. Vízjárás. A szabályozás sokrendű feladatai. A cikket egy nagyobb és több kisebb térképvázlat egészíti ki.

VELECKIJ J.A.: Nyugat Kína hegységeiben /14-24 p./
A Musztag Ata és a Kungur megmászására és átkutatására kiküldött vegyes szovjet-kínai expedíció munkájáról szóló jelentés. A Musztag Ata 7546 m magas csúcsára több mint 30 főből álló csoport jutott fel 1956. július 31-én, a Kungur csoport legmagasabb, 7719 magas csúcsát a Kungur Tag-ot jóval kevesebben, az expedíciónak csak nyolc tagja érte el. A cikk a magashegység érdekes természeti és geológiai leírását és térképvázlatát közli.

RUBIN L.B.: A kontinentális eljegesedés problémája /24-38 p./
A probléma történetének összefoglalása és az eddigi magyarázatok beható elemzése alapján szerző ezeket a tételeket állítja fel:
"Nem a szárazulatok kiemelkedése. elsősorban az orogenezis... váltották ki az eljegesedést, mert hiszen a jégborította felszín magassága nem haladja meg a 100-200 m-t. A kontinentális éghajlatot a tengerihez képest az aránylag csekély csapadékmennyiség jellemzi és így nem is halmozódhatott fel nagy jégtömeg. A jégtakaró és a gleccserek a tengeri éghajlat termékei, mert keletkezésükhöz igen nagy mennyiségű csapadékra volt szükség.

KOVALJOV J.P.: A Basil gleccser /59-62 p./
A Basil gleccser a Kaukázusi főgerinc egyik alacsonyabb szakaszán a 4257 m magas Basil-tau csoportban fekszik, és az elég ritkán kutatott kaukázusi gleccserekhez tartozik. A gleccser 17.33 km² kiterjedésű volt, de folyamatos visszavonulása következtében ma csak 12,95 km² a jégborította felszín. A gleccser három, -déli, nyugati és északi ága közül főleg a déli ág kiterjedése csökken erősen,

2. SZOCSEVA V.B.: A szovjet növényzet-térképezés teljesítményei az elmúlt negyven évben /109-117 p./
Összesen öt nagy és közép, valamint kismértékű térképről számol be a szerző, részletesen jellemzi egyes térképeket és felsorolja azok szerzőit. Az egyes növénytársulások százalékos aránya a Szovjetunió területén szerző szerint a következő:

taiga	31.2
elegyes erdő	3.4
lomberdő és erdős sztyep	7.1

sztyep	7.3
félsivatag	3.6
sivatag	9.6
folyóvölgyek és füves lápok növényzete	2.5
hegységi növényzet	27.3
	<hr/> 100.0

COUGUSIN L.D. és szerzőtársai: Az első szovjet délsarki kontinentális expedíció glaciológiai kutatásai /112-133 p./

A kitűzött kutatási célok rövid ismertetése után a cikk a következőkről számol be: A gleccserek főtípusai. A hótakaró és annak eljegesedése. Hőmérsékleti megfigyelések. A selfgleccserek jég- és hótakarójának összetétele és szerkezete. A jégtakaró vastagsága a szeizmikus mérések szerint. A gleccserek mozgási sebessége.

KALESZNYIK SZ.V.: A természeti földrajz elméleti kérdéseiről /142-145 p./

A cikk Zabelin J.M. "A természeti földrajz elméletének alapvető problémái" című könyv kritikai elemzése. A cikk első részében a szerző, úgy mint a tárgyalta könyv, a modern geográfia kialakulását és fejlődését valamint a szovjet geográfiának a 30-as években meginduló erőteljes kibontakozását írja le. Kalesznyik professzor ezután rámutat a könyv szerzőjének a terminológiai szabotosság ellen elkövetett hibáira, viszont a III. fejezetről, amelynek tartalma a természeti földrajz tárgyköre, elismerően ír s kiemeli, hogy a szovjet földrajzi irodalomban a természeti környezetnek olyan szabatos jellemzése mint Zabelin könyvében, ritkán olvasható. Zabelin szerint a természeti földrajz tárgya nem a földrajzi környezet, hanem szabatosabban a földrajzi burok. Behatóan foglalkozik a hírló a IV. fejezettel, a földrajzi burok kialakulásával, nem fogadja el a szerzőnek a tájkomplexusokról szóló tételeit s idevágó fejtegetéseit keményen bírálja.

ZSEKULIN V.Ss.: A tájak tipológiájának kérdéséhez /153-158 p./

A tájtipológiai kérdésében eddig kialakult vélemények rövid ismertetése után a Szovjetunió európai, északnyugati része /Valdáj magaslat, a Szvir vízterülete, Karéliai földszoros/ északi felének faciesei, peremterületei és tájkomponensei alapján fejti ki saját tipológiáját. Ez a tipológia a tájkomponensek közötti kölcsönviszonyon és a morfológiai egységek kapcsolatán nyugszik. A cikk második felében röviden jellemzi a megvizsgált területnek a fent felsorolt kritériumok alapján megállapított öt különböző tájtipust.

LAVRENTYEV P.F.: A Dzsungáriai Alatau jelenkori eljegesedése /166-170 p./

Helyszíni kutatások alapján mutatja be szerző térképvázlatokon a Dzsungáriai Alatau jégviszonyait. A jég és örökhó borította terület kiterjedése 1093 km², tehát nagyobb, mint a két szomszédos hegység, az Altáj 596 km² és a Zaaláji Alatau 404 km² jégborította területe együttvéve.

3. GERASZIMOV J.P.: A földrajztudomány feladatai a mezőgazdasági földhasznosítás tanulmányozásában /209-219 p./

A szerző részletesen ismerteti a földhasznosítás világtérképének elkészítésére kiküldött bizottságnak az 1956. évi nemzetközi kongresszus elé terjesztett jelentését, az egyes kapitalista országokban eddig elvégzett és a most folyó munkálatokat és hangsúlyozza, hogy "a földhasznosításra vonatkozó munkálatok elválaszthatatlanul összefüggenek az országok területe további hasznosításának terveivel és módszereivel". Beszámol továbbá a szocialista országokban e téren végzett munkáról, részletesen ismerteti a Szovjetunióban végzett és folyamatban levő munkát és eltérő osztályozási rendszert. Érdekes táblázatokban mutatja be a Szovjetunió mezőgazdasági célokra használt földterületének kiterjedését és ágak szerinti százalékos megoszlását, valamint a talajhasznosítás terén végzett új kutatási módszereket. A további feladatokat és következtetéseket a cikk végén öt pontban foglalja össze.

KOROTKEVIC S.E.: Az 1955-57 évi szovjet délsarki expedíció munkaterületeinek /rayonjának/ természeti földrajzi jellemzése /Izv.Vsz. Geogr.Obscs.1958.3. 220-242 p./

A térképvázlatokkal és fényképekkel illusztrált beszámoló az expedíció munkaterületének valamennyi földrajzi jelenségét röviden jellemzi. Ezek: jégviszonyok, eljegesedési formák, nunatokok, mállás- és erózióformák és jelenségek, éghajlat, széljárás, keserű-sós és édes vizű tavak, növény és állatvilág. Igen érdekes a párhuzan és északi és a déli Sarkvidék biogeográfiai viszonyai között.

4. MARKOV K.K.: A keleti Antarktisz két részlet-kérdése /305-314 p./

Az első kérdés, vajjon tényleg felfedezhető-e a norvég bálnavadászoktól állítólag felfedezett ikervulkán. A szovjet expedíció megállapította, hogy ez az ikervulkán az Antarktiszon nem volt és ma sincs. A második kérdés: megvan-e a valóságban az angol térképeken szereplő, a parttól kb. 70 km-re fekvő állítólagos "White-sziget"? A szigetet norvég repülők 1930. januárjában fedezték fel. A szovjet geográfusok megállapították, hogy a White sziget a valóságban megvan, 300 m magas és a D.sz. 66° 35' és a K.h. 48° 56'-én fekszik.

KUPECKIJ V.N.: Állandóan jégmentes vízfelszínek hydrobiológiai sajátosságai /315-323 p./

A tanulmány szerzője a függőleges vízkörzettel összefüggő biológiai jelenségeket elemzi, részletesen foglalkozik az algák és a plankton szerepével, az állatvilág táplálkozásának ezzel a bázisával, amely az átlagosan 50 g/m³ bentoszbiomasszát 100-200 g/m³-re felfokozza, sőt helyenkint eléri az 500 g/m³-t. A jégmentes vízfelületek adják meg a sarki emlősök létfeltételeit. A cikk második felében a jégmentes vízfelületekhez kötött állatvilág /emlősök, madarak, halak/ létfeltételeivel foglalkozik.

KALESZNYIK SZ.V.: Három hét Jugoszláviában /336-348 p./
A folyóirat szerkesztője ebben a cikkében Jugoszláviában gyűjtött tapasztalatait és benyomásait írja le. Az éles szemű geográfus megfigyelései igen érdekesek; többek között megállapítja, hogy a jugoszláv geográfusok "elhanyagolják a metodológia és az általános földrajzi elmélet kérdéseit", és "gondolkodásukban felfedezhető a metafizikai és a materialista gondolkodás vegyüléke".

SPAJBER A.O.: Az észak-atlanti szektor gleccserjeinek jelenkori ingadozásai /358-362 p./
Különböző forrásokból származó adatok alapján közli táblázatokba foglalva néhány nagy északatlanti gleccser visszavonulására vonatkozó adatokat, s azokat egybeveti a hőmérséklet és a csapadék ingadozásával.

STUTZER N.P.: A Németország népességében az 1939-1955 években beállott változásokról /373-381 p./
A tanulmány tárgya Németország /NDK és a Szöv.NK./ népsűrűsége, a népességnek az egyes területrészek közötti megoszlása, a városi és a falusi népesség aránya. A második világháborúban nemcsak az összlakosság száma csökkent, a népesség földrajzi eloszlásában is komoly eltolódások következtek be: a lakosság a nagy városokból a közép- és kisvárosokba, a keleti és nyugati peremterületekről a központi fekvésű területekre vándorolt. További változásokat okozott a németnyelvű lakosság kitelepitése a keleteurópai országokból. A kitelepitettek számát a szerző 11 millióra becsüli. Ezek közül közel 100,000 parasztsalád jutott föléhez a NDK-ban és így gazdasági existenciát tudott alapítani.

5. A bevezető cikk Grigorjev A.A. 75.-ik születésnapja alkalmából méltatja a nagy szovjet geográfus munkásságát és érdemeit.

PROKAJEV V.J.: Grigorjev A.A. akadémikus szerepe a természeti földrajzi rayonfelosztás kérdéseinek kidolgozásában /411-423 p./
Az irodalom rövid összefoglalása után a cikk beszámol Grigorjev akadémikusnak a kérdés körül végzett tudományos munkásságáról, részletesen ismerteti Grigorjev idevágó munkáit és Grigorjevnek a természeti-földrajzi rayonfelosztás kérdésében elfoglalt álláspontját hat pontban ismerteti.

LVOVICS M.J.: A vízgyűjtő folyómenti erdők befolyása és kitermelésük kérdése /424-437 p./
A Szovjetunióban a talajvíz megvédésének érdekében 74.9 millió hektár kiterjedésű átlagosan 1-6 km szélességű folyómenti erdő vágása tilos. A cikk a védett erdőknek a folyók vízgyűjtő területéhez viszonyított arányát, továbbá az erdőknek a talajvízre és a folyók vízhozamára gyakorolt hatását vizsgálja. Általában nem tartja fontosnak a partmenti erdők védettségének fenttartását, de kitermelésüket csak igen alapos vizsgálat és ellenőrzés mellett tartja megengedhetőnek.

BONIFATJEVA L.J.: India gazdasági rayonjainak kialakulása /453-468 p./

Alapos, részletes gazdasági és népességi adatokkal, valamint jól áttekinthető térképvázlatokkal kiegészített tanulmány India gazdasági fejlődéséről a legutóbbi öt évben valamint az öt nagy gazdasági rayon kialakulásáról. Ezek a rayonok a következők: Észak /Radzsasztán, Pendzsab/, Központ /Bhitán-Rihand/ Kelet /Kalkutta/, Dél /Madrasz/, Nyugat /Bombay/. Az öt körzet gazdasági súlyát a következő táblázat tünteti fel:

Övezet	Terület /1000 km ² /	Lakosság /1951.milliók/	Befektetett tőke /milliárd rupiák/
Kelet			
Nyugat	670	89.9	5.0
Központ	675	66.8	4.9
Észak	462	75.8	4.2
Dél			

...

6. CSERTOV L.G.: Az európai Észak népgazdasága fejlődésének néhány problémájáról és sajátosságáról /497-506 p./

A Szovjetunió északi része az októberi forradalom előtt alig ismert gyéren lakott terület volt. Ma igen erős gazdasági fejlődés /ipar-telepek, erdőkitermelés, erőművek, bányászat/ színhelye. A cikk beszámol az eddig elért eredményekről és megállapítja, hogy a perspektivális fejlődés érdekében feltétlenül szükséges: 1. Az Észak komplex és ágazati /mezőgazdaság, erdőgazdaság/ rayon-felosztása; 2. az európai Észak legfontosabb problémáinak megoldása; 3. egységes közlekedési hálózat kiépítése és 4. az új ipartelepek létesítésének és a meglévők fejlesztésének perspektivális terve.

MALICH M.J.: A Koryak hegységrendszer mai eljegesedése /507-520 p./
A Bering szoros mentén E.sz. 60°17'-63°00' és a K.h. 166°35' között fekvő hegységben a gleccserek száma 282, s a jégborította terület kiterjedése 179,87 km². Szerző helyszíni kutatásai alapján elemzi az eljegesedés tényezőit, a jégformákat és a gleccserek típusait, az ablációt és a jelenkori eljegesedés kiterjedését. A cikket jó térképvázlatok és érdekes fényképfelvételek egészítik ki.

SZINYICIN V.M. Obrucsev V.A. akadémikus elgondolásai a Belső-Ázsiában végzett legújabb kutatásokról /521-530 p./

A cikk Obrucsev akadémikusnak Belső-Ázsia csaknem valamennyi geo-problémáját felölelő munkásságából csak két témakört emel ki: a belső ázsiai löszök eredetének kérdését és a földkéreg legújabb mozgásait. Kimerítően kifejti és magyarázza Obrucsevnek a két témakörben elfoglalt álláspontját.

LIDOV V.P.: A természeti földrajz feladatai a legközelebbi években /531-533 p./

Geraszimov professzornak a folyóirat 1956. évi 4.számában megjelent

cikkéhez kapcsolódva és annak egyes tételeivel polemizálva követeli a geográfiai és a rokentudományok kutatásainak koordinálását az egyes diszciplínák munkakörének pontos meghatározását és a geográfusok közötti skolasztikus jellegű viták beszüntetését.

ZEKKEI J.D.: A geomorfológia fejlődésutjáról és soronlevő feladatairól. /534-535 p./

Rövid összefoglalása a geomorfológia legújabb fejlődésének s a szovjet geomorfológia feladatait tömören leírja.

GEOGRAFIJA V SKOLJE
/Földrajz az iskolában/

1. TUSINSZKIJ G.K. RJABCEVA G.K.: A nemzetközi geofizikai év /1-14 p./
A nemzetközi geofizikai évben végzett kutatások és elért tudományos eredmények a következő tárgykörök szerint csoportosított világos és rövid összefoglalása: A nemzetközi geofizikai és megszervezésének története. Meteorológia. Földmágnasság. Északi fény és éjszakai égboltsugárzás. Ionoszféra és a meteorok. Naptevékenység. Kozmikus sugárzás. Hosszuság és szélesség. Glaciológia. Óceánográfia. Gravitáció és Szeizmológia.

KOZLEV F.P.: Kazahsztán közlekedésének és iparának újabb fejlődése. /15-22 p./

A számszerű adatokban gazdag tanulmány Kazahsztán nagy ásványi kincseinek kiaknázásáról és az újabb, folyamatban levő vagy tervezett vasutépítésekéről számol be. Részletes adatokat közöl Karaganda eddigi és perspektívális széntermeléséről, az Ekiszbatuzi szénmedence fokozatos kiépítéséről, a Makbuten és Kuzmirus szénmedencék feltárásáról. Beszámol a vasércbányászat és kohászat valamint a gépipar terén már elért és várható fejlődéseiről, az Irtis két mellékfolyóján, Buhtarmimák-ban és Kapcsagaj-ban / az Ili egyik mellékfolyóján/ épülő erőművekről. Az épülő vagy a tervezett vasúvonalak hossza 1800 km. A cikket világos és jól áttekinthető vázlatok egészítik ki.

BURENSTAM A.G.: Kusztanáj gazdasági és közigazgatási körzete /23-30 p./
Az ázsiai szovjet köztársaságok viharos gazdasági fejlődését mutatja be a cikk Kazahsztán Kusztanáj rayonjának érdekes adataival illusztrálja az ipar és a mezőgazdaság gyors fejlődését és az új települések szaporodását.

LEVINA B.M.: Gyakorlati munka a külföldi országok gazdasági földrajzának tanításában /31-38 p./

Részletes utasítások gazdaságföldrajzi gyakorlatok és dolgozatok végzésére. A feladatok szerző szerint három csoportba oszthatók:

1/ körvonalas /vak/ térképek kitöltése; 2/ egyszerű térképvázlatok és diagrammok szerkesztése; 3/ részletes térképvázlatok szerkesztése.

FURCIBIN L.J. MATARZIN L.J.: A Káma átalakítása /55-57 p./

Rövid, jól áttekinthető beszámoló a Káma folyón már megépült, most épülő és a közel jövőben megépítendő vízerőművekről, duzzasztógátak-

ról, víztárolókról és a hajózási viszonyok erős javulásáról.

A Szovjetunió gazdasági és közigazgatási rayonjai /58-59 p./
Térképvázlat és a szovjetköztársaságok szerint számozott felsorolás mutatja be a Szovjetunió jelenlegi gazdasági és közigazgatási területi felosztását.

HORJEV B.SZ.: A délszibíriai vasutvonal /60-62 p./
A Magnyitogorszk-Akmolinszk-Barnaul között vezető délszibíriai fővonal leírása /térképvázlattal/ valamint a most épülő vagy a közel jövőben megépítendő, főleg kelet-szibíriai kiegészítő és mellékvonalak felsorolása. A fővonal meghosszabbítása Barnaulból Sztalinszkon keresztül Abakanba vezet s ezzel megnyílik az út az Ala-Tau vasérc- és széntelepei felé.

2. DUKMASZOV N.A.: Ausztrália iparának új földrajza /18-25 p./
Ausztrália háború utáni ipari fejlődésének rövid vázlata /térképpel/. Hangsúlyozza a cikk az ipari fejlődést kísérő tőkekonzentrációt, az ércbányászat rohamos fejlődését és az északi, trópusi vidék meginduló iparosodását, főleg a Run-Jungle urániumbányászatát.

EIBKINA A.JA.: A folyóvizek megfigyelése /26-29 p./
Gyakorlati utmutatások a földrajztanítás keretében a folyóvizek vízhozamának, dinamikájának, áramlási sebességének, stb. megfigyelésére és mérésére s a különböző építések /gátak, hidak, stb./ céljára történő felhasználására.

FOMIN N.G.: Iskolai vízmérő állomás és a megfigyelések metodikája /30-33 p./
Az iskola környékén folyó vizek vízjárásának és jégjárásának megfigyelésére szolgáló egyszerű eszközök készítésére és használatuk metodikájára vonatkozó utasítások és tanácsok.

3. TARMISZLO V.JU.: Észtország gazdasági földrajzának új vonásai /8-16 p./
Észtország 1940 óta nagyot fejlődött, iparának termelése a hét és félszeresére emelkedett és az ipar termelése elérte a társadalmi termék 80 %-át. Ennek a lendületes fejlődésnek részleteit ismerteti a szerző, különösen az olajpala és a gáztermelés valamint a mezőgazdasági termelés terén.

LOPATYIN M.M.: A Kalinyingrád terület /17-25 p./
A Kalinyingrád terület /a volt Kelet-Poroszország/ a közvetlenül az Orosz Szövetséges Szovjet Köztársasághoz csatolt, 15.800 km² kiterjedésű terület rövid természeti és gazdasági földrajzi leírása. Amint a térképvázlatból kitűnik, az egykori német városnevek ma már kivétel nélkül orosz nevet viselnek.

4. VALOV V.Sz.: A falusi települések gazdasági típusainak szemantikusi térképe /6-15 p./

Öt típust különböztet meg: 1/ vadász-halász, 2/ északi állattenyésztő, 3/ földműves, istállózó állattenyésztő, 4/ földműves, ridog állattenyésztő, 5/ részben földműves, részben ipari települések. Az öt típuson belül további részletes jellemzés alapján összesen 15 al típust tüntet fel a cikket kiegészítő térképvázlaton.

LATIFOVA E.S.: Felső Szilézia ipari kerülete /17-25 p./

Közép Európa egyik legszűrűbb népességű és legnagyobb termelő kapacitású iparvidékének gazdasági és népességföldrajzi jellemzése. Közli a legújabb termelési adatokat. /Térképvázlatokkal és grafikonokkal/.

TYIMASEV K.A.: Román földön /26-38 p./

Színes és tárgyilagossági uti feljegyzések. Szerző egész Romániát beutazta; nem hallgatja el a magyarok és románok szerepét és jelentőségét Erdélyben. "Kolozsvár" írja- két nép, a magyarok és a románok alkotása.

5. IVANOV K.J.: Fordítsunk nagyobb figyelmet a mezőgazdaság földrajzára /1-5 p./

Elsősorban a gép- és traktorállomások földrajzára kell nagyobb figyelmet fordítani - írja a szerző. Egyébként a földrajz feladatait a mezőgazdaság kutatása terén öt pontban foglalja össze: 1/ a mezőgazdasági termelés helyi természeti és gazdasági feltételeinek beható kutatása; 2/ e helyi feltételek komplex kutatásokkal történő meghatározása; 3/ nagymértékű mezőgazdasági térképek szerkesztése; 4/ a talajnemek tipológiájának kidolgozása és a talajnemek kiértékelése; 5/ gépjavitó és műszaki állomások térbeli elhelyezésében közreműködés.

PREOBRAZSENSZKIJ A.J.: A Szovjetunió ásványi kincsei /6-15 p./

A Szovjetunió legfontosabb ásványainak lelőhelyeit, a valószínű érc- és olajmennyiséget /tartalmakat/ és azok térbeli megoszlását írja le a cikk. Számos térképvázlat a vasérc és szénfajták lelőhelyeinek részletes táblázata egészíti ki az adatokban gazdag cikket.

LAVROV S.B.: A Német Demokrata Köztársaságban /24-32 p./

Berlin, Drezda, Lipcse és Thüringia mai képének színes leírása.

KONONYUK B.Z.: Hamburg /24-32 p./

Igen alapos városföldrajzi tanulmány, a nagy kikötő szerepének, jelentőségének és a gazdasági földrajzi helyzetében Németország kettéválása következtében beállott változásainak beható elemzése. Részletes adatokat közöl a városterület kibővüléséről, a lakásépítésről és hamburgi ipar ágazatok szerinti megoszlásáról.

6. SZAUSKIN JU.G.: Az iskolai földrajztanítás kapcsolata az élettel /1-20 p./

A folyóirat szerkesztője ebben a hosszabb, elvi jelentőségű cikkében azokat a szempontokat és tárgyköröket foglalja össze, amelyek révén a földrajztanítás az élethez és annak legfontosabb problémáihoz kapcsolódik. A cikk tartalma a következő részekre tagolódik, amelyek címei megadják a fejtegetések tárgyát és irányát: Mit kell a tanulónak megjegyeznie? A gondolkodás földrajzi módszere. Térképek és atlaszok. Az ipar és a földrajz. Az építés és a földrajz. A mezőgazdaság és a földrajz. A közlekedés és a földrajz. Az új technika és a földrajz. A népességi problémák és a földrajz. A tudomány és a földrajz. A kultúra és a földrajz. A földrajz a jövő iskolájában. A földrajztanár.

P R I R O D A

1. KARPOVICS A.F.: Az Azov tenger jellem és jövője /26-32 p./

Az Azovi tengernek főleg a halászat szempontjából van nagy jelentősége. Halbőssége a Káspói halbőségének a négyszerese, az Aral tó halállományának az ötszöröse. A cikk részletes adatokat közöl a halfauna megoszlásáról.

KORZSENYEVSZKIJ N.L.: Kutatások a Fecsenko gleccsereh /57-60 p./
Szerző /a taskenti egyetem tanára/ a gleccser eddigi bejárására és kutatására vonatkozó adatokat foglalja össze. Az 1928 évi Ferszman-Schmidt-féle expedíció adatai szerint a gleccser kiterjedése 900 km² /Klebensberg szerint 1350 km²/ a jég vastagsága a középső szakaszon 550 m. A gleccser állandó kutatását jelenleg a 4900 m magasságban levő megfigyelő állomás végzi, a világ egyetlen " felhők fölötti jégállomása". Az állomást élelmiszerekkel és fűtőszerezettel repülőgépekről látják el.

GORSKOV G.SZ.: Rendkívüli vulkáni kitörés Kamcsatkán /61-68 p./
A 3085 m magas Bezimjannüj vulkán 1955 szeptember 29.-iki kitörésének részletes leírása. A vulkáni porhullás felhőjének átmérője 250 km körül volt. s a vulkáni tevékenység 1956 késő tavaszáig tartott. A legerősebb kitörést 1956 március 30-án regisztrálták. A cikk részletesen leírja mennyiségileg és minőségileg a kitörés-termékeket, a kitörés hőenergiáját 3.6x10²⁵ erg-re becsüli, a kitörés közvetlen energiája azonban véleménye szerint ennek az értéknek csak 1 %-a.

2. MARKOV K.K.: Idegen expedíciók a Délsarki kontinensen /59-60 p./

KET EVI DÉLSARKI EXPEDÍCIÓK /61-62 p./

Markov professzor a szovjet délsarki expedíció egyik tagja volt s röviden beszámol az angol és az amerikai expedíciók munkájáról.

A második cikk a szovjet expedíció, elsősorban a Mirnij állomás munkásságát és megfigyeléseinek eredményeit közli.

3. SOSERBAKOV D.J. és ABRAMOV L.SZ.: A Szovjetunió természeti kincseinek megőrzése /3-10 p./

A cikk igen érdekes adatokat közöl a Szovjetunió természeti kincseiről és erőforrásairól /fa, szén, kőolaj, vízerő, stb./ és hozzávetőlegesen megállapítja azok igénybevételét a hét éves terv végrehajtása során. A fokozódó igénybevétel megköveteli a természeti erőforrások komplex és észszerű felhasználását és a lehetőségekhez képest felújítását és megőrzését. Az ezzel összefüggő tudományos és szervezési feladatokat részletesen kifejti.

4. CERASZIMOV J.P. és MARKOV K.K.: Nehány negyedkori probléma /49-56 p./

A közös címen a folyóirat két rövid cikket közöl. Az elsőben Ceraszimov akadémikus számol be az 1957 évi Őszszövetségi negyedkori konferenciáról. A konferencia főleg két problémával foglalkozott: 1. A negyedkor elnevezése és alsó határa; 2. a negyedkor stratigráfiai tagolódása. Az értekezlet a negyedkor szinonimájaként az "antropogén" elnevezés használatát ajánlotta. Az értekezlet elfogadta a Nemzetközi negyedkori asszociáció III. kongresszusának határozatát, amely szerint a negyedkor /antropogén periódus/ négy szakaszra oszlik: ókor, középkor, újkor és jelenkor. A középkor alsó határa pedig a legnagyobb eljegesedés kezdete. Markov professzor a Negyedkori asszociáció V. kongresszusáról számol be inkább utalás formájában.

5. MAXIMOVA S.V.: A kontinensek eltolódásának elmélete és az állatföldrajz /21-30 p./

A tanulmány első részében az északi és déli szárazulatok zoogeográfiai kapcsolatait /főleg az eddig kizárólag déli formáknak északi őseit/ mutatja ki, míg a második részben főleg Ausztrália állatvilágával foglalkozik. Végül következtetései szerint Wegener elméletét a geológiai és a paleontológia adatai nem támasztják alá. Az elmélet élesen elüt a törzsi zoogeográfia adataitól.

6. GRIGORJEV A.A.: A meteorológia és a természeti földrajz új irányai /52-54 p./

Az övezetesség alapjául szolgáló természeti folyamatok kutatásáról, M.J. Budikó munkásságáról és eddig elért eredményeiről szóló rövid elismerő ismertetés. Budikó munkásságának lényege a "sugárzás és a vízmérleg eloszlása a földfelszínen és a földfelszín és a légkör közötti ezzel összefüggő hő- és nedvességsere". Ezeknek a tételeknek a bizonyítására végzett kutatásokat, kísérleteket és az eddig közzétett eredményeket írja le a szerző.

7. ZENKOVICS V.P.: A parti erózió és a kikötők eliszaposodása /65-66 p./

A cikk azokat a módszereket ismerteti, amelyekkel a kikötők gyors eliszaposodását igyekeznek meggátolni. Főleg a folyótorkolati kikötőknél /Kina/ fontos a probléma megoldása, mert a folyók szilárd hordaléka igen nagy. Veszedelemes méreteket öltött helyenkint a partok alámosása is pl. a Fekete tenger kaukázusi partvidékén. A Szovjetunióban erőteljes kutató munka folyik s ezek eredményeként új tervek készülnek az eliszaposodás és az alámosás megakadályozására.

8. PRESS FRANK: A földkéreg szeizmikusságának kutatása /33-37 p./
Szerző -a kaliforniai müegyetem tanára - a földkéreg szeizmikus jelenségeinek kutatására szolgáló két módszert ismertet: az egyik a tört hullámok korrelációjának a rendszere, a másik a fázis-gyorsaságok rendszerének megállapítása. A befejező rész az ugynevezett Lg-hullámokkal foglalkozik.

KEMMERICH A.O.: A sarkközei Urál /pripoláris/ /74-79 p./
A sarkközei Urál rövid és színes leírása a Pecsora vasútvonalaltók 250 km-re kezdődő északi térségeken. Igen érdekes leírásai az északi eróziós formáknak, az eljegesedésnek és a növényzetnek. A hófúvások 10-15 magasságig emelkednek. Eddig az Urálnak ezen a legészakibb szakaszán 27 kár- és függő gleccsert tartanak nyilván. Kiterjedésük összesen 4.7 km².

9. MESCSERJAKOV JU.A.: A földkéreg modern mozgásai /15-24 p./
A XVIII. századig visszamenőleg tárgyalja a földkéregnek részben szeizmikus, részben szekuláris mozgásait; térképeken és rajzokon is bemutatja az emelkedés és a süllyedés térségeit, a földfelszín jelenkori mozgásainak a kiterjedését, ezeknek a mozgásoknak az intenzitását, a földkéreg ingó mozgásainak spektrumában elfoglalt helyüket, a jelenkori mozgások természetét és összefüggésüket a felszín és a mélyebb rétegek egyéb folyamataival.

10. KRILOV G.K.: Az Altáj erdei /82-85 p./
Az Altájban az erdőségek aránylag nem nagy területet borítanak. Kiterjedésük ED irányban 350, NYK irányban 400 km, magassági fekvésük 400-2000 m. Részben igen idős a vörösfenyő és a birbolyaállomány. Kitermelésük ipari méreteken csak most van megindulóban.

11. VERNYISEV CH.K.: A Szevan tó problémája /39-45 p./
Az Örmény szovjet köztársaság legfontosabb víztárolója és energiaforrása ez az 1416 km² kiterjedésű hegységi tó, amelyen folyamatosan

építik ki öt éves tervszakaszokban a völgyig lenyúló vízlépcsőt, vízerőművek és öntözőcsatornák sorozatát és hálózatot. A vízlépcső építése 1960. fejeződik be. A legfontosabb földrajzi és mérnöki probléma a tó vízmérlegének stabilizálása, a vízhozam szabályozása és az erőművek üzemeltetésére szükséges vízmennyiség biztosítása. A vízlépcső kiépítése után a tervezett 1.6 milliárd kvóra kitermeléséhez évi 750 millió m³ vízre lesz szükség.

12. SPIRT J.A.: professzor. A természeti kincsek kizsákmányolása az afrikai gyarmatokon /51-59 p./ Megdöbbentő adatokat közöl az afrikai gyarmatok természeti kincseinek, elsősorban a hasznos ásványoknak és a faállománynak kíméletlen kizsákmányolásáról. Így például egyedül a Francia Egyenlítői Afrikából 1956-ban 654.000 m³ fát vittek ki, az 1938-ban kivitt fa mennyiség háromszorosát. A fokozott erdőirtás következtében az erdőterület évről-évre csökken: Észak Afrikában /a sivatagok nélkül/ a felszín 12.6 %-a Ugandában, 5%, Kenyában 2.5%/. A mezőgazdaságilag hasznosítható földterület java része a gyarmatosítók vállalatainak birtokában van, s ezek a legutóbbi években egyre erőteljesebb monokultúrát folytatnak. Részletes adatokat közöl a bányaparról és megállapítja, hogy az ásványi anyagok kitermelése és kivitele csaknem kizárólagosan a gyarmatosítók monopóliuma.

SZUZJUMOV E.M.: Az Acabri szigetek új vulkánja /99 p./
Helyszíni megfigyelései alapján írja le az új vulkán kitörését 1958 márciusában a Villa Franca szigeten.

REZJANOV J.A.: Két óceánba ömlő folyó /114 p./
A Delkju folyó a Szovjetunió északkeleti ázsiai részén a Szuntar-Hajata gerincen, ered, középszakaszán két folyóra ágazik. Az egyik, az Ohotszki Delkju, az Ohota legnagyobb mellékfolyója, ezekkel a főfolyóval együtt az Ohotszki tengerbe ömlik. A másik a Kujduszunszki Delkju, az Ingyigirka mellékfolyójába, a Kujduszunkába torkollik s annak vizével az Északi Jeges tengerbe ömlik.

PETERMANN'S GEOGRAPHISCHE MITTHEILUNGEN

1. DR. FOCHLER-HAUKE GUSTAV: Fritz Machatscheck /1-5 p./
A nagy német geográfus 75. születésnapjára írt rövid életrajza és munkásságának méltatása.

DR. WRAGE WERNER: Légi felvételek és Watt-kutatás /6-12 p./
A légi felvételek szerepe az Északi tenger sekély self-vizeinek, a wattoknak kutatásában és térképezésében.

DR. HEMPEL LUDWIG: A felszínalakulás problémái Nagybritanniában
klíma morfológiai szempontból /13-28 p./

Hosszabb és részletekbe hatoló tanulmány Anglia egyes tájainak formakincséről; főleg a tönkfelszínek, lépcsők és terraszok vizsgálata a cikk tárgya. Főleg a Londoni melege és a Cleveland Hills formáit vizsgálja és főproblémái: a sztrukturális és szkulpturális elemek egybekapcsolódása és a különböző klímátényezők jelentősége a sík területrészek kialakításában.

DR. VITÁSEK FRANTISEK: A hóhatár magassága Középeurópában /27-28 p./
Beszámoló a hóhatár magassága körül végzett kutatásokról és a fontosabb közép-európai hegységek hóhatárainak közlése.

Professor RAYNAL RENE: A marokkói gazdaság problémái /29-34 p./
Röviden jellemzi Marokko gazdasági életét, melynek fővonásai: a mezőgazdaság túlsúlya, a fő hegységvonulat két oldalának földrajzi ellentétessége, az ellentétes gazdasági formák térbeli együttesége, a gazdaság és a népesség fejlődésének összefüggése. A cikk második felében a természeti adottságokat tárgyalja a szerző. Ezek: a talaj, a víz és az energiaforrások. A harmadik rész tárgya az agrárstruktúra, a mezőgazdasági népesség megoszlása és a tőkebefektetések.

A folyóirat bibliográfiai rovata után.

DR. WITTHAUER KURT: A Föld 1958. évi lakosságának megközelítő adatait közli világrészek és országok szerint /55-60 p./

A kartográfiai rovat közli.

DR. PIETKIEWICZ SZTANISZLAV cikkét: A városnagyságok egységes ábrázolásáról földrajzi térképeken /61-65 p./, valamint

BONACKER WILHELM: Monogrammisták a kartográfiában című rövid cikkét /65-69 p./

A szovjet földrajzi rovatban kisebb hireken kívül olvasható

TAUBERT HEINRICH cikke A Szovjetunió gazdasági-közigazgatási rayon-jairól /75-78 p./

2. DR. HEMPEL LUDWIG: A felszínalakulás Nagybritanniában /85-89 p./
A folyóirat első számában közölt cikk befejezése. Ebben a részben Észak-Skócia tönkfelszíneinek morfológiáját valamint a Skóciai fel-

föld nagy völgyvonulatainak a klimatényezőktől függő síksági formáit tárgyalja a szerző.

PROF.DR.WEIGL ERNST: Dél-Kanara és gazdasága /90-100 p./
Délnyugat-India aránylag kis kiterjedésű vidéke, s ezen belül első sorban Derebell falu és Mangalur kikötő emberföldrajzi viszonya-
inak és vonatkozásainak helyszíni megfigyeléseken alapuló ismerte-
tése. A vidék India egyik szerencsés tája, mert az éhínséget nem ismeri és a külvilághoz fűződő gyakori és sűrű kapcsolatai követ-
keztében kulturális, tehát gazdasági és műszaki színvonala is ma-
gasabb mint az indiai átlag.

DR.SANDNER GERHARD: A vasut- és autóbuszvonalak különböző térdif-
ferenciáló hatása /104-112 p./

A közlekedési vonalak hálózata a kulturtáj közlekedési szükségle-
téből adódik. A hálózat sűrűségét és fejlődését a tér szerkezete
szabja meg. Viszont a közlekedési hálózat szintén erős hatást
gyakorol a tér strukturájára és annak változásaira - írja a szer-
ző. Ezt a hatást vizsgálja és elemzi a cikk a Német Szövetségi
Köztársaság egyes tájain a következő szempontokból: Az uthálózat;
a közlekedés sűrűsége; az uralkodó háztípus; a gazdaság és a né-
pesség strukturája; a népesség fejlődése 1950-1956-ban. Az inga-
forgalom intenzitása; a vasuti és az autóbusz közlekedés eltérő
értékelése; s végül a kulturtáj szerkezetének formális és struk-
turális változásai, mint a munkahelylehetőségek térbeli hullám-
zásának következményei.

PROF.DR.SCHAUFELBERGER PAUL: Melyek a talajtan tapasztalatai sze-
rint a döntő jelentőségű klimatényezők? /113-116 p./

A különböző szerzők eltérő álláspontjainak ismertetése és értéke-
lése után szerző a következőket tekinti az éghajlat kialakításában
döntő tényezőknek: Csapadék, Párolgás. Hőmérséklet. Nedvesség.
Telítés. Övezetesség.

A statisztikai rovat

DR.WITHAUER KURT cikkét közli a Szudán köztársaság 1955/56 évi
népszámlálásának eredményeiről /132-143 p./ továbbá újabb sta-
tisztikai adatokat közöl a következő országokról: Franciaország,
Kamerun, Délafrikai Unió, San Domingo, Venezuela, Kina Uj-Zéland.

A kartográfiai rovatban megjelent.

GRENACHER FRANZ cikke a Bibliographie Cartographique Internatio-
nale legújabb kiadványáról valamint részletesen ismerteti Svájc
új 1:100.000 mértékű térképét.

A szovjetföldrajzi rovatban a kisebb hiranyagon kívül megjelent

DEVDAIANI A.S. cikke: Lomonoszov geomorfológiai rendszere
/155-158 p./.

3. DR.WEISCHET WOLFGANG: A dél-chilei hosszanti süllyedék NY-K pro-
filjának glaciális eredetű formakincse /162-172 p./

Expedíciós kutatások eredményein nyugvó tanulmány Osorno területe glaciális-geomorfológiai tagolódásáról. A II.rész az Osornótól nyugatra fekvő dombság és a Puyehue tó közötti hosszanti süllyedék geomorfológiai elemzését tartalmazza.

DR.KOLP OTTO: Hullámok okozta hordalék elrendeződés és áttelepülés a tengerfenéken /173-178 p./

A tengerfenéken és vizekben végzett megfigyelések alapján írja le a fenéköledek formáit, hangsúlyozva hogy az üledék formáinak és mozgásainak kialakításában a hullámjárás nem az egyedüli tényező, ezzel egyenrangú szerepe van a tenger áramlásainak is.

DR.SCHAEFER INGO: "Strang"-ok és "bifang"-ok /179-189 p./

A címben szereplő két német szó ma már nem használatos régi talajművelési formákat jelent. Ezeket írja le a cikk.

JAEGER HANS: Az erdészeti telephelykutatás és térképezés módszerei Németországban /190-199 p./

VOGT JEAN: A történeti talajerózió Középnémetországban /199-203 p./ Statisztikai rész:

WITTHAUER K cikkei közli Kina belső igazgatási tagolásáról valamint az ENSZ kiadásában megjelent Demographic Yearbook alapján a csökkenő halandóságról és a hosszabbodó élettartamról. Újabb statisztikai adatokat közöl a folyóirat e száma a következő országokból: Csehszlovákia, Belgium, Nagybritannia, Svédország, Finnország, Svájc, Észak-Borneo, Columbia.

A kartográfiai részt

WEYGANDT HELMUT cikke vezeti be az atlaszokon és térképeken használt nemzeti és nemzetközi monemklaturáról: TAEUBERT HEINRICH Kina új 1: 3 000 000 fali térképét ismerteti.

A szovjetföldrajz rovatában

TAEUBERT HEINRICH: A szovjet városok típusok szerinti osztályozásáról szóló cikkét közli /234-240 p./

Szerző a szovjet városokat - történeti fejlődésük rövid jellemzése után a lakosok száma, a népgazdasági funkciók, a földrajzi fekvés, keletkezésük ideje és gazdasági gravitációs övezetük szerint hét csoportba sorozza.

4. SENDLER GERHARD: Günther Köhler korán elhunyt német geográfus professzor életéről és tudományos munkásságáról szóló cikk vezeti be a folyóirat e számát /241-243 p./

Prof.DR.HURTIG THEODOR: Az Ancyclus tó története /244-250 p./

A Keleti tenger post-pleisztocén fejlődése en szerző négy szakaszt különböztet meg: a Balti Jeges tengert, a Yoldia tengert, az Ancyclus tót és a Litorina tengert. A négy fázis közül az Ancyclus tó körül uralkodik a legnagyobb nézeteltérés. A cikk a tó fejlődéséről szóló két elméletet, ezeken belül a fejlődés egyes szakaszainak eltérő értelmezését a tengerfenéken végzett furásokat is-

erteti és megállapítja, hogy az Ancyclus tó fejlődésében kettős menet különböztethető meg. Az első menetben, a boreális korszakban a fejlődés önálló volt, a második szakaszban, a litorina transzgresszió-korban kiöntésekhez kapcsolódott.

BARTHEL HELMUTH: Tömegeltolódások a barnaszén külszíni fejtéseinek domboru formáin /Lipcsétől délre 251-263 p./
A cikk a külszíni fejtés nyomában beálló relief-változásokról számol be. Először az általános megfigyelt tényeket írja le, azután áttér a jelenségek okaira és dinamikájára. Részletesen foglalkozik az egyik fejtési területen /Erstenhain/ beállott tömegeltolódásokkal, a már végrehajtott és tervezett kulturmunkálatokkal/ lejtők befásítása, suvadásos és csuszamlásos területek megkötése./

DR.SCHRÖDER RUDOLF: Brazília csapadékos évszakai /264-270 p./
A cikk tartalma a következő részekre oszlik: I.Általános bevezető. II. A csapadék osztályozása. III. A csapadékjárás típusai. IV. Az esős évszak zonális és meridionális eltolódásai.

DR.GÜNTHER WOLFGANG: A Duna deltája és gazdasági jelentősége /270-273 p./

A Duna deltájának, a Baltának kiterjedése szerző szerint kb. 9-10 000 km²-s ennek a felszínnek csupán 13 %-az időnkint elöntött szárazulat. Ennek az aránylag szilárd és mezőgazdaságilag hasznosítható területnek talaját és összetételét írja le a szerző és részletes adatokat közöl a deltahalászatról és növényei termékeiről.

DR.PÉCSI MARTON: A negyedkori tektonikus mozgások méretei a Duna völgyének magyarországi szakaszán /274-280 p./
A tanulmány tartalma a következő részekből áll: A terrasz kutatás mint a fiatal kéregmozgások bizonyításának módszere. A terraszok felvése. A terraszok fekvéséből levont következtetések. A kéregmozgások ritmusa a Duna mentében. A terraszképződés okaira vonatkozó következtetések.

A statisztikai rovatot:

WITTHAUER K: A népsűrűség függőleges differenciálódásáról szóló cikke vezeti be. A cikk J.Staszewski "Vertical distribution of Worlds-population" című művén alapszik.
A rovat részletes adatokat közöl Indonézia lakosságának gyors növekedéséről valamint a következő országokról: Mexico, San Domingo, Egyesült Államok, Honduras, Magyarország, Jugoszlávia, Dánia.

A kartográfiai részben

BLOCH DIETER részletesen beszámol a Szovjetunió kartográfiájának szervezetéről, az egyes kartográfiai intézményekről, azok szabályzatáról a munka menetéről és megszervezéséről.

A szovjetföldrajzi részben:

PANOV D.G.: A szigetek genetikus típusai /315-318 p./
Szerző a szigeteknek következő genetikus típusait különbözteti meg: A kontinentális geotextura szigetei. Partmenti szigetek. A kontinentális self szigetei. Transzgressziós tengerek szigetei. A kontinentális talapzat peremszigetei. Az óceáni geotextura szigetei. A szigetek összefüggését a morphotextura bizonyos típusaival valamint keletkezésük főtenyezőit a szerző külön táblázatban tünteti fel.

LANGEN H. részletesen ismerteti N.N.Baranszkij "Gazdasági földrajz - gazdasági kartográfia" című orosz nyelven megjelent művét.

D I E E R D K U N D E

1. AHNERT FRANK: Washington D.C. Az amerikai főváros fejlődése és mai képe /1-26 p./

Igen alapos és kimerítő, gazdagon illusztrált városföldrajzi tanulmány. A meteorológiai és geológiai viszonyok jellemzése és a város keletkezésének és fejlődésének rövid történeti vázlata után a szerző a lakosság fajok /35 % néger/ és nemek szerinti megoszlásának adatait közli és részletesen elemzi a város települési képét szektorok szerint /családi lakóházak, modern bérházak, üzleti negyed, stb./ továbbá a közlekedést, a kikötő és a légi forgalom gyors növekedését. Röviden jellemzi a tervszerű új városépítést, a régi nyomortanyák fokozatos lebontását és helyükön új lakónegyedek építését.

WIRTH EUGEN: Morfológiai és talajtani megfigyelések a sziriai-iraki sivatagban /26-42 p/. A tanulmány tartalma a következő részekre oszlik: 1/ a vádik és a lefolyástalan területek; 2/ a részben még oligocén kori nagy felszinformák, az erózió művei; 3/ a lefolyástalan területek sekély süllyedékei, a khabrok, a karsztos és deflációs jelenségek; 4/ a felszintakaró szerint megkülönböztetett sivatagformák: kő-, agyag-, szikes agyag-, homok sivatagok /s ezek geológiai összetétele; 5/ az egymással szomszédos sivatagi, félsivatagi és sztyepterületek éghajlati eltérései. A fosszilis nedvesebb és a jelenkori szárazabb formatípusokat szerző szerint nehéz egymástól megkülönböztetni.

A cikk második részében a táj összetételével, fajtaival és térbeli megoszlásával s az évi csapadékmennyiséggel való összefüggésével foglalkozik a szerző, főleg a fedő mésztakarókkal, a laza talajféleségekkel, a mállási folyamatokkal, a terraszképződésekkel, stb. Bizonyos jelek szerző szerint arra vallanak, hogy a pleisztocénben az éghajlat nedvesebb és hűvösebb volt. A talajminőség fokozatos leromlását egyébként a szerző nem annyira a klimaváltozásoknak, mint inkább a túlságos lelelkeltetésnek tudja be.

Kisebb cikkek és közlemények.

BECK HANNO: Humboldt nagy utazásának célkitűzései /42-50 p./

GEORGI JOHANNES: Az észak-grönlandi nagy expedíció.

Beszámoló az V. negyedkori kongresszusról /65-68/.

2. SCHMIDT KRÄPELIN ERNST: A légi felvételek tudományos értelmezésének haladása /81-107 p./

A földfelszín kutatásában a légi felvételeknek egyre növekvő szerepe van. Különösen az utóbbi 10-15 évben volt igen gyors ütemű a fejlődés. A műszaki eszközök és műszerek rövid leírása után szerző a légi felvételek leolvasásának és értelmezésének legmodernebb módszereit adja elő az idevágó metodológiai tapasztalatokra hivatkozással. A befejező, gyakorlati szempontból talán legfontosabb részben a légi felvételeknek a geológiai kutatásokban /kőolaj, érc-kutatás/ betöltött szerepről számol be. A cikket a szakirodalom igen bő jegyzéke egészíti ki.

SIEVERS ANGELICA: Kereszténység és táj Délnyugat-Ceylonban /107-120 p./

Ceylon tulnyomó részében jellegzetesen buddhista, "dagoba", a táj, csak a tengerpart egy szakaszán a keresztény templomok, iskolák és intézmények kölcsönöznek a tájnak keresztény jelleget, bár a lakosságnak csak 9%-a katolikus. A cikk a települések három típusát mutatja be: a rendkívül szegény gyér lakosságú halástelepeket, a Negembo laguna 32.000 lakost számláló nagy települését és a kisebb halász és kertészfalvakat.

Kisebb cikkek és közelmények.

Schweinfurth Erich: A Himalája növényzetének kartográfiai ábrázolása /120-125 p./

HARTKE WOLFGANG: Lacq földgázkészletei és jelentőségük Franciaország energiagazdálkodásában /126-128 p./

Hartke Wolfgang: A földrajz szerepe a középiskolai földrajztanításban /135-138 p./

LAUTENSACH HERMANN: A Föld lakosságának magassági megoszlásában beállott változások /138-140 p./

OREILLY STERNBERG HILGARD: A talajhasználat formái Dél-Brazília európai településeiben /141-145 p./

RUBNER HEINRICH: BIOTOP kutatások a bielowiei őserdőben /143-144 p./

3. KLÖVEKORN MARTIN: A finn-svéd lakosság és a nyelvviszonyok Finnországban: /161-182 p./

Finnország lakosságának csak 8%-a svéd eredetű és nyelvű és tulnyomó részben a tengerparton lakik. A két etnikai csoport teljes egyenjogúsága ellenére az elkülönülés feltűnő és a foglalkozás szerinti megoszlásban is jelentkezik. Erről számol be a cikk első fele. A második részben elsősorban a két etnikai csoport eltérő szaporodását magyarázza. A finnek erőteljesen szaporodnak, a svédek száma változatlan, részben mert a svédek csaknem kizárólagosan városlakók, gyermekeik száma ezért is kisebb, részben, mert jelentős a svéd kivándorlás és végül, mert a nagyszámu vegyes házasságokból származó, gyermekek tulnyomó részben finneknek vallják magukat.

LOETSCH FRITZ: A tüzzel irtott erdőterületek földművelésénél befolyása a trópusi erdő összetételére és a folyók vízhozamára Észak-Brasília példáján /182-205 p./

Szerző mint a FAO szakértője közel két évet töltött a megvizsgált területen. A vizsgált célja a rendkívül értékes vízálló és szép erézetű teakfa /Teetona grandis/ szórványos településeinek kutatása és a teak facsoportok megújulásának védelme és biztosítása volt. Az erdőtüzeket a hegylakó nomád törzsek gyújtják, hogy rizsföldjeik számára termőterületet szerezzenek. Ezek az erdőtüzek akadályozzák a teakállomány megújulását és kedvezőtlen befolyással vannak a folyók vízhozamára is.

TREWARTHA GLENN: Az éghajlat összefüggése a "jet-streamekkel" Keleten. /205-214 p./

A "jet-stream" szóval a Belső-Ázsiából, részben a Himalája lejtőiről kiinduló erős légáramlásokat jelöli az angol-szász irodalom. Ezeknek a légáramlásoknak, jet-streameknek, részben időközönkénti eltolódá-

saiknak tulajdonítja a szerző Kelet és Délázsia éghajlatának jellegzetes vonásait, a száraz és esős évszakok váltakozását, térben és időben, megoszlását. A cikket számos vázlat és rajz egészíti ki.

Kisebb cikkek és közlemények.

HARRIS D. CHAUNCEY: Földrajzi kutató és tanító intézmények a Szovjetunióban /214-221 p./ Pontos, neveket, címeket és számszerű adatokat tartalmazó hasznos közlemény.

FLOHN H.: A földfelszín hőháztartásának szovjet atlasza /233-237 p./ A Budiko-féle új atlasz részletes ismertetése.

4. HAHN HELMUT: Hitfelekezet és szociális struktúra /241-253 p./ A felekezetek és a társadalmi struktúra összehasonlítása a cikkben "földrajzi alapon" történik. A földrajzi alap ezuttal csak egy pontosan körülhatárolt német táj, a Hunsrück, melynek lakossága részben katolikus, részben protestáns. A felekezi hozzátartozásból adódó társadalmi és gazdasági különbségeket magyarázza a cikk.

KAIZUKA SOHEI: Tephrológiai tanulmányok Japánban /253-270 p./ A Japán szigeteket a negyedkorban nagy mennyiségű vulkáni hamu borította el, innen a tephrológiai kutatások jelentős szerepe. A cikk ezekről a különböző szakterületeken /vulkanológia, talajtan, sztratigráfia, stb./ végzett kutatásokról tudósít és részletesen beszámol a módszer alkalmazásából a legnagyobb japán sík terület, a Kanto síkság geomorfológiájában.

HEMPEL LUDWIG: A spanyolországi Sierre Nevada geomorfológiai magasságlépcsőzete /270-277 p./ A spanyol Sierre Nevadában a hóhatár ma 3500 m, a jégkorszak végén a szerző szerint 3200 m; legalacsonyabb határa 2850 volt, a Würmben 2400-2500, a korai jégkorszakban pedig kb. 2000. A szoliflukció alsó határa 2100, felső határa 3500 m, a pleisztocénban maximális magasság 800-1000 m. Ezek a magassági adatok megegyeznek Búdei délolaszországi és Poser szicíliai adataival.

Kisebb cikkek és közlemények.

PREUSS HELMUT: Johann August Zeune, a "tisza" geográfia főképvisezője /277/

INSATZ HELMUT J.: A tájökológiai elemzés jelentősége az orvos-földrajzi /Geographia medica/ kutatásban /284/

SCHARLAU KURT: Társadalmi ugar /Sozialbrache/ és az elsivatagosodás /289-294 p./

FLOHN HERMANN: Adalékok Belső-Ázsia /Hochasien/ éghajlattanához /294-308 p./

JEN MEI-ngo: Julungshan eljegesedése /Jünnan/ /308-313 p./

SCHOLLER PAUL: A társadalomföldrajz^a szociálgeográfiával össze nem kapcsolt politikai földrajz kimulása /313-316 p./

Éles támadás Otto Maul "Politikai földrajzának" 1956. évi új kiadása ellen, főleg geopolitikai irányzata miatt.

WEIGT ERNST: A trópusok földrajzának újabb irodalma /316-319 p./

UHLIG HARALD: A regionális struktúra- és gazdaságkutatás metodikája. /319-322 p./

ZEITSCHRIFT FÜR DEN ERDKUNDEUNTERRICHT

1. DR. HAUCK PAUL: Pedagógiai és metodikai javaslatok a szocialista nevelésre a földrajz tanításában /1-6 p./

Szerző szerint a földrajzi oktatásban nem jut kellő hely a szocialista nevelés számára, mert több oktató politikai-ideológiai színvonalja nem elég magas, mert igen gyakran nem tulajdonítanak kellő jelentőséget a földrajznak a szocialista nevelésben, mert a tankönyvekben az egyes gazdasági ágakra és termelési telephelyekre vonatkozó adatok túl részletesek, s így nem jut elegendő hely a szocialista nevelésre. A földrajzi tankönyveket szerző véleménye szerint pedagógiai és lélektani szempontok figyelembe vételével szocialista szellemben kellene átdolgozni.

MIELKE HEINZ: Mesterséges égitestek - a jövő előfutárjai /6-12 p./ Igen részletes és szabatos leírása a Földről eddig kil-ött mesterséges égitesteknek. Megadja méreteiket, pályájuk számszerű adatait és meghatározza a mesterséges égitestek révén végrehajtható vizsgálatokat és megfigyeléseket.

ZIMM A.: A középázsiai szovjet köztársaságokban épülő öntöző művekről és csatornákról, főleg a Kara-Kum csatornáról és a Golsznaja /Ehség/ sztyep csatornahálózatáról közöl érdekes adatokat /26-29 p./

SCHULZ HEINZ Khartum és a Kordofán tartomány képeihez fűz magyarázatokat.

2. BÜRGER KLAUS: A "puszta" új arculata /33-40 p./ A cikk szerzője tanulmányuton járt Magyarországon és a puszta arculatának átalakulását a Hortobágy példáján mutatja be. Beszámol a Hortobágy egy részének feltöréséről, az öntözött területekről, a halastavakról, az állattárolományról. Hangsúlyozottan kiemeli a Hortobágy lakosságának ugrás-szerű emelkedését. A cikket jó fényképek és azok magyarázó szövegei egészítik ki.

Dr. HAUCK PAUL: Pedagógiai és metodikai javaslatok a szocialista nevelésre a földrajztanításban /40-49 p./ A folyóirat első számában megjelent cikk folytatása és befejezése. Gyakorlati példák mutatja, be, mint használható fel a földrajz, elsősorban a gazdasági földrajz anyaga a szocialista nevelésre.

3. KAHOUN FRANTISEK: A Csehszlovák népi köztársaság vas- és acélipara /65-70 p./

A rövid tanulmány tömör összefoglalásban közli a csehszlovák vas- és acélipar termelésére, a termelés fejlődésére és a legfontosabb üzemek térbeli elosztására vonatkozó adatokat.

A folyóirat e száma érdekes adatot közöl Kína erdőgazdaságáról, fa és papíriparáról és az újjáépülő Drezdáról -az utóbbiról jó fényképfelvételekkel.

4. HALPAP PAUL: Kína iparának fejlődése /97-105 p./
Részletes és kimerítő beszámoló a kínai ipar fejlődéséről ágazatok szerint. Az elmúlt évtizedben elért fejlődést táblázatokon és térképvázlatokon mutatja be. Az első ötéves terv tulnyomó részben az ipar kiépítésének jegyében állott, de a második ötéves tervidőszakban is az ipar, elsősorban a nehézipar további kiépítése a fő feladat. Az ipar szocialista átalakítása 1962-re befejeződik, amikorra Kína ipari termelése a terv szerint eléri az 1957. évi termelés kétszeresét.

HARKE HELLMUT: Bulgária gazdasági földrajzát illusztráló jó képanyagot érdekes, új statisztikai adatokkal egészíti ki /123-127 p./

5. BARTH LUDWIG: A tanóra és a szocialista nevelés /129-133 p./
Hauck P. a folyóirat korábbi számaiban megjelent cikkekhez kapcsolódva a szerző főleg a materialista világnézet kialakítására tartja alkalmasnak az iskolai földrajztanítást. Ezt néhány gyakorlati példán mutatja be.

A Szovjetunió szén-, olajpala - és tőzegtermeléséről, a szovjet halászat fogásmennyiségéről és a Szovjetunió rénszarvasállományáról közöl a folyóirat e száma új adatokat.

A Német Demokratikus Köztársaság most épülő új energiacentrumait /Vockerode, Hirschfelde, Berzdorf, Trattendorf, Lübbenau / mutatja be képekkel e szám.

6. SANKL HEINZ: A polgári ideológia a földrajzban /161-173 p./
A földrajztudománynak van olyan ága - a Länderkunde - amely a szerző szerint az általános szocialista fejlődés mögött elmaradt és még mindig vagy nyíltan védelmezi az imperializmust, vagy egyes művelői "szégyenlősen" megkísérlik a marxista-leninista földrajz revízióját. Ezeknek az irányzatoknak a kiküszöbölését követeli a cikk szerzője.

MÖBIUS SIEGFRIED: Képek szemlélete és kiértékelése a földrajztanításban /174-183 p./

Rövid bevezető után a szerző a képek szemléletének és kiértékelésének sajátosságait magyarázza és hasznos tanácsokkal szolgál az oktatóknak. A képek szemléletének három formáját különbözteti meg: a vezetett, a szabad és a kombinált szemléletet. Ezeket egyenként behatóan magyarázza és a cikk befejező részében az Európára vonatkozó képanyag példáján ad gyakorlati utmutatásokat.

HALPAP P: Nyugat-Irian gazdasági és közlekedési földrajzát foglalja össze rövid cikkében /184-188 p./

A kép-melléklet a Gruz köztársaság tájait és városait mutatja be rövid magyarázó szöveg kíséretében.

7. EGERT KARL: Nyugatnémetország gazdaságának strukturaváltozásai /193-201 p./

Nyugatnémetországban nem hajtottak végre olyan átfogó földreformot mint a Német Demokratikus Köztársaságban, ennek ellenére a cikk szerint a 15 ha-ig terjedő mezőgazdasági üzemek arányszáma eléri az összes üzemek 55.1 %-át. Viszont a bér munkásokkal művelt 15 ha-t meghaladó kiterjedésű mezőgazdasági üzemek bár arányszámuk csak 14.9 %, a mező- és erdőgazdasági terület 63.4 %-át tartják birtokukban. Az állam, a városok és községek, az egyházak és egyéb közöletek birtokában volt 1937-ben 7 millió ha. Új adatok nem állanak a szerző rendelkezésére, de feltehetőleg ebből az öriási kiterjedésű területből mindössze 1 %-t vettek földreform céljaira igénybe. A cikk második felében szerző a kisbirtokosokra nehezedő súlyos jelzőlogos terheket a kisbirtokosok fokozódó elűzősödését írja le, analizálja a munkaerő megoszlásában és a mezőgazdasági üzemek nagyság szerinti megoszlásában beállott eltéréseket, amelyek, amint ez a cikket kiegészítő táblázatokból is kitűnik arra vallanak, hogy a törpebirtokok száma egyre csökken, a középbirtokok /20 ha-n felül/ száma növekszik és a nyugatnémet mezőgazdaságban a kapitalista koncentráció folyamata egyre erőteljesebben bontakozik ki.

BIEKER WALTER: Szocialista nevelés a felső osztályokban. /202-208 p./
Módszertani tanácsok, javaslatok és gyakorlati példák a szocialista földrajztanításra.

ILIGEN KONRAD: A Német Demokratikus Köztársaság a gazdaságilag kevésbé fejlett országoknak az iparosítás terén nyújtott segítsége, Bulgária példáján /209-217 p./

Érdekes, újszerű vázlatokkal és rajzokkal illusztrált rövid cikk, amelyben a szerző világos képen foglalja össze a Bulgáriának nyújtott hathatós segítséget. A rajzokról is leolvasható, mit és hová szállított Bulgáriába a német ipar főleg a nehézipar, nagyrésztben teljes üzemi és gyári berendezéseket.

A Német Demokratikus Köztársaság és a Lengyel Népi Köztársaság kereskedelmi kapcsolatairól közöl a folyóirat újabb statisztikai adatokat.

3. sz.

8. WEINERT GEORG: A "Fekete Szivattyú" /Schwarze Pumpe/ gazdasági törekete mint a komplex gazdasági tervezés példája a Német Demokratikus Köztársaságban /227-238, 248-255 p./

A Cottbus területén fekvő kb. 15 milliárd tonna barnaszénkészlet erőteljesebb kiaknázása és belterjesebb hasznosítása érdekében a Német Demokratikus Köztársaság kormánya még 1955-ben elhatározta a

"Fekete Szivattyú" kombinát kiépítését, amely teljes üzembe helyezése után évente 40 millió tonna szenet fog kitermelni illetve feldolgozni. A kombinát kokszot, gázt, energiát, kátrányt, olajat és több más vegyi terméket fog produkálni és kb. 20.000 munkást foglalkoztat. A cikk az épülőben levő kombinát felépítését, strukturáját, a népgazdaságban betöltendő szerepét, valamint a kombinát teljes kiépítése után várható gazdasági és társadalmi jelenségeket, azok valószínű átalakulását analizálja és az ezekkel az átalakulásokkal összefüggő perspektuális feladatokat vázolja fel.

9. JAHN WALTER: Hol tartunk a földrajztanításban megvalósítandó politotechnikai kiképzés és nevelés körüli vitában? /257-266 p./
Ennek, a német geográfusok között hosszabb idő óta tartó vitának eddigi eredményeit foglalja össze a szerző a következő pontokban:
1. A politotechnikai kiképzés nevelési oldala. 2. Van-e a földrajzban politotechnikai anyag? 3. A politotechnikai kiképzés és nevelés állandó folyamata. 4. Melyek a politotechnikai készségek. 5. Mely irányban folytatandó a vita?

KRAMER WALTER: Az új német középiskolai földrajzi atlaszt ismerteti /269-274 p./

GEIGER W. A gazdasági földrajzról és jelentőségéről a szocialista nevelésben írt cikkében a témáról a folyóiratban korábban megjelent cikkekkel száll vitába /275-283 p./

SCHARNOW ULRICH: Az új szovjet kutató hajón, a "Mihail Lomonoszovon" megtett utjáról számol be néhány szép kép kíséretében.

10. LEHMANN HEINZ: A materialista világnézet kialakítása a földrajztanításban /289-297 p./
Gyakorlati módszeres utmutatások arra, mint állítandó a materialista földrajztanítás a miszticizmus és a babonák elleni harc szolgálatába.
A Mongol Népköztársaság ipari termeléséről, a Korai Népköztársaság ipari termelésének növekedéséről és az USA tultermelési válságáról közöl a folyóirat újabb statisztikai adatokat.

ULRICH WOLFGANG a "Mehru lábánál" című élénken megírt cikkében a Kelet Afrikai felföld színes képét írja meg. /315-320 p./

11. KOCH HANS

HAENSE CHRISTIAN: A Föld légkörének felépítése és tulajdonságai legújabb ismerteteink szerint /321-333 p./
Érdekes színes vázlattal kiegészített cikkükben szerzők először a légkör általános tagolódását és tulajdonságait írják le, a második és harmadik részben pedig külön-külön tárgyalják a sztratoszfé-

ra és az ionoszféra tulajdonságait és szerkezetét a legújabb kutatások alapján.

RIEGRAF H.Prof.: Néhány megjegyzés a földrajztanításhoz és a földrajztanítás tantervéhez /337-345 p./

Szerző, az egyik német pedagógiai főiskola igazgatója, gyakorlati utmutatásokkal szolgál a természeti földrajz, a geológia, a csillagászat tanításához, élesen szembeszáll a modern polgári földrajzi szemlélettel és kifejti a földrajztudomány marxista filozófiai alapjait.

12. THOLE GÜNTHER: A novemberi forradalom tanulságai és a földrajz Nyugat-Németországban /353-360 p./

Az 1918. évi német forradalom - írja a szerző - ha nem is valósította meg, de elkerülhetetlenné tette a földreformot, a monopolisták és a háborús bűnösök vagyonának kisajátítását, a polgári államkormányzat széthullását, egységbe kovácsolta a német munkásosztályt és szoros kapcsolatot teremtett a német munkásság és más államok munkásmozgalma között. Legfőbb jelentőségét azonban a szerző abban látja, hogy megakadályozta a német uralkodó osztályt abban, hogy az akkor megszületett szovjet államot megrohanja.

RIEGRAF H.PROF.: Néhány megjegyzés a földrajztanításhoz és a földrajztanítás tantervéhez /376-385 p./

A folyóirat előző számában megjelent cikk folytatása és befejezése. Szerző felsorolja a földrajztanításban gyakran elkövetett hibákat. Ezek szerint: a földrajzi determinizmusra való hajlam, önkényes fogalmi meghatározások, az országok önkényes sorrendje és csoportosítása, a polgári állam téves értelmezése, a geopolitikai tévtanokkal való kapcsolat. Külön foglalkozik a szerző a szocialista földrajzi nevelést gátló jelenségekkel és rámutat azokra a következményekre amelyek abból adódnak, hogy nem szaktanarak tanítják a földrajzt.

SCHARNOW ULRICH: Rövid cikkének tárgya ~~elb~~altár, néhány jó fényképpel /388-392 p./

A folyóirat 1958. évi utolsó számát a Francia Szahara jó térképvázlata és magyarázata zárja le.

ACTA GEOGRAPHICA SINICA

1. SZÜ SZI-MIN - MA ZSUJ-czjun: A Kajfin környéki felszín /56-57 p./
Kajfin - a Hoangho deltája. A cikk tartalma a delta geológiai analízise, földtörténeti multjának leírása és a vidék jellemzése: növénytakaró és emberi települések hiánya. A delta homokdünéinek fejlődésében szerzők három szakaszt különböztetnek meg: a dűnék keletkezésének, hosszanti irányú fejlődésének és a barkánok kialakulásának fázisát. Az árterületen a lassu vízfolyás elmossa a keletkezőben levő dűnéket,

ezek a térszíneken a felszín egyenletes és sima. A felszín kialakításában szerzők szerint döntő szerepe van a szélnek és a felszín lassu süllyedésének.

CSZSEN SZÜ-cszsun: A fagyott talaj folyamatainak elemzése és a talajfagyás számszerű adatainak megállapítása Pekingben /66 p./
A talajfagynak szerző szerint jelentős szerepe van Peking éghajlatának kialakításában. Az utóbbi 50 évben, ha hótakaró nem fődte a talajt, a talajfagy maximális mélysége 94 cm volt, legkisebb mélysége 28 cm, középértéke 57.5 cm.

YANG CSÜN: A Csuhszien - Hofie csatorna /78 p./
A már régóta eliszaposodott csatorna a Jangcseng és a Huaiho folyókat kötötte össze s forgalma igen jelentékeny volt. Ezzel a régi csatornával valamint a vidék ősrégi csatornahálózatával foglalkozik a cikk.

HU HUAN-jung: A Nan-Tung kerület /Kiangszu/ népsűrűsége /85 p./.
A Nan-Tung kerület a Jangcsiang alsó folyása mentén, a folyó északi partján fekszik s már a deltához tartozik. A mezőgazdasági termelést sűrű gát- és csatornahálózat teszi lehetővé. Ez Kína egyik legfontosabb gyapottermő területe. Kiterjedése 9254 km², lakossága kb. hat millió és így egy-egy km²-en kb 615 ember él. Kínának ez egyik legsűrűbben lakott területe. A városi lakosság aránya mindössze 5.6 %. A terület 75 %-a van megművelve. Evtente két termést takarítanak be.

STUE J-jaan: A Kínai Népköztársaságnak közigazgatási felosztása. /98-102 p./

Bő angol nyelvű kivonat közli a fontos cikk tartalmát. A köztársaság közigazgatási területi felosztása a következő: 1/ A közvetlenül a központi kormánynak alárendelt tartományok, autonóm területek és városok; 2/ autonóm kerülete, körzetek és városok; 3/ járások, nemzetiségi járások és falvak. A cikk második része tartalmazza a 29 tartományt, az autonóm nemzetiségi területeket, röviden jellemzi a kerületek, körzetek és járások jogállását, a harmadik rész a nemzetiségek önkormányzattal felruházott területi egységeit írja le, míg a negyedik részben a közvetlenül a központi kormánynak alárendelt városok közjogi helyzetét jellemzi. A befejező részben a szocialista gazdasági rendszerre való átmenet és a területi igazgatás közötti összeüggést valamint a nemzetiségi területek önkormányzatát hangsúlyozza a szerző.

2. CSIEN NING: A síksági folyók kanyargása állandóságának kritériuma /145 p./

A vízgyűjtő terület geológiai és hydrográfiai viszonyai alakítják ki a folyók jellegzetes tulajdonságait. A folyó hordóképesességétől és a hordalék mennyiségétől függ eléri-e a folyó és mikor az egyensúlyi állapotot. Még az egyensúlyi állapot elérése után is bekövetkezhetik az áramlási csatorna aggradációja vagy degradációja. Ez viszont az állandósági /stabilitási/ kritériumtól függ. A "mederkép-

z6 áramlást" szerző a következő paraméterrel fejezi ki:

$$K = D / hS$$

D - a mederanyag átlagos szemcsenagysága, h és S az áramlás közepes mélysége és lejtése. Ezt javasolja a szerző a sikksági folyók "stabilitási kritériumának".

CSUJ JU-ven: Északnyugati Szecsuan és a Csangtu kerület természeti-földrajzi áttekintése /188 pl/

Hat hónapig tartó tudományos, főleg phitogeográfiai expedíció eredményeiről számol be a szerző. A vizsgált terület teljesen magashegységi jellegű, a legalacsonyabb völgy 3000 m tszf. magasságban fekszik, a legmagasabb csucok alérík a 6000 métert.

3. Lan Tung-mor: A VUÓTINGÓHO völgy /Eszak Senzi/ néhány geomorfológiai problémája /242-244 p./
Szerző végigkutatta a völgyet egész hosszában és a következő problémákat vizsgálja ebben a cikkében: A völgy post-pleisztocén terrászai. A völgy felső részének Talwegje. A Jü-lin és a Ting-pien területek homokdűnái.

Cszsü Gun-fu: Eperfaligetek és cukornádültetvények a Szincijan folyó deltájában /273 p./

A delta Huandun tartomány középső részében fekszik, kiterjedése kb. 13512 km², lakossága kb. 6.5 millió. A terület főleg a selyemhernyó tenyésztésre volt régtől fogva igen alkalmas, az eperfa levele éven te 7-8-szor szedhető. Az eperfaligetek tavakat öveznek, ezekben igen belterjes haltenyésztés folyik. A selyemtermelésnek a háború után megindult hanyatlása következtében a terület lakossága fokozatosan áttér a cukornádtermelésre.

Cszsü Szszen-da: Löszdomb-ság eróziós felszínének kutatása mennyiségi módszerekkel /305 p./

Szerző az 1:5000 mértékű hipszometrikus térképekre felépített geomorfológiai térképek szerkesztésének mennyiségi módszereit a következőkben foglalja össze:

A felszín mennyiségi jellemzésére szolgáló térképek:

1. A jelenkori geomorfológiai folyamatok térképei. Ezek a térképek helyszíni felvételekkel készültek és az exogén folyamatok következő típusait ábrázolják: I. Denudációs típusok: a/ defláció, b/ lemosás és defláció, c/ lemosás, d/ eróziós szakadékok és a nehézkedési erő munkája. II. Akkumulációs típusok: a/ proluviális-alluviális folyamat és b/ deluviális - kolluviális típus. Az uralkodó folyamatokon kívül a térkép a denudációs és akkumulációs formákat is feltünteti. Ezeknek a formáknak az osztályozása a következő: A/ A felszíni vízfolyásoktól kialakított /eróziós/ formák: a/ normális eróziós formák - horpadások, süllyedékek, vizmosások, szakadékos völgyek, b/ a gyorsított erózió formái - kimosások, alámosások, függőleges alámosások,

szakadékok. B/ A /tulnyomó részben szuffóziós/ talajvizektől kialakított formák - suvadások, süppedések. C/ A nehézségi erő közvetlen hatására az alulról érvényesülő alámosás közreműködésével kialakított formák - beomlások, beszakadások. 2/ A lejtők expozíciója megoszlásának térképe.

CSUJ CZÜ-czju: A Gungasan hegység jelenkori gleccserjei /337-338 p./
A Szecsuan tartomány délnyugati részében 7590 m magasságig emelkedő Gungasan hegységben hat gleccser ereszkedik a völgyekbe. Kiterjedésük 80-100 km², legnagyobb közöttük a hegység keleti részében fekvő 16 km hosszú 500-1000 m széles Hajlogoa gleccser. A hóhatár 5200-5300 m, a firnvonal 4800-4900 m. Ezeknek a gleccsereknek a leírása olvasható a cikkben.

4. HUAN BIN-vej: A komplex természeti rayonfelosztás előzetes sémája Kínában /361-363 p./

A természeti rayonfelosztás előkészítésével megbízott bizottság taxonomikus egységei a következők: Övezet, ország, terület, zóna, tartomány és kerület. A cikk ezeket a taxonomikus egységeket magyarázza.

VAN CSZSAN-mjan: A Jangcse medence erózió-modulusa izolínáinak megszerkesztése és elemzése /383-384 p./

Az erózió-modulus fogalmi tartalmának és szerkesztési módszereinek magyarázata után beható leírása következik a Jangcse eróziós munkájának. Hét olyan rayont sorol fel a szerző, amelyekben a folyó eróziós munkája mérsékelt vagy erős /a modulus meghaladja az 500 tonnát per km²/, azután felsorolja azokat a területeket, amelyeken a modulus meghaladja vagy el sem éri a 200 tonnát." Kutatásai és elemzései alapján megállapítja a szerző, hogy a Jangcse medencéjében a C'V/ CV értéke a síksági folyókon 1,20, az átmeneti típusú folyókon 1,42, s a hegységi folyókon 2,69.

D i e E R D E

1. HÖVERMANN JÜRGEN: Parasztság és paraszti települések Etiópiában /1-20 p./

Helyszíni megfigyelések és az irodalom alapján részletesen leírja az etiópiai parasztság hegységi településeinek típusait s ezeket két térképvázlaton mutatja be. Behatóan vázolja a művelési rendszert és a paraszti települések jogi helyzetét. Szerző szerint az etiópiai paraszti települések nagy vonalaikban és számos részleteikben azonosak azokkal a viszonyokkal, amelyek a római és a középkori írók megfigyelései és közlései szerint Közép-Európában f.e. 100 és i.sz. 1300 között uralkodtak. Ebből az összehasonlításból a szerző azt az általános következtetést vonja le, hogy a parasztság településeit és azok fejlődését általános törvények igazgatták.

MANSHARD WALTHER: Tengerparti és folyami halászat Ghanában /21.33 p./
A halászat Ghanában a lakosság főfoglalkozásának, a mezőgazdaságnak fontos kiegészítő része, bár általában a halászat a férfiak, a föld megművelése pedig a nők dolga. A cikk érdekes adatokat tartalmaz a halászat közösségi szervezetéről, térbeli megoszlásáról, a különböző halfajtákról. Hangsúlyozza, hogy az ősi halászati szerzőségeket lassanként modern hálók és horgok, a kis bárkákat sok helyütt motorcsónakok váltják fel és egyre szélesebb körben bontakozik ki a pisztróta-termelés.

ARNAL A. HIGUERAS: A talajtan helye a földrajztudományokban /34-44 p./
Szerző, aki a saragossai egyetem tanára és a madridi talajkutató intézet munkatársa, abból az alaptételből indul ki, hogy a "földrajz a szintézis, az összefoglalás tudománya és a földrajztudomány egyes ágainak, csak mint az egységes tudomány tényezőinek van jelentőségük". A földrajztudomány egyes ágai között a talajtan - a szerző szerint - az összekötő kapocs szerepét tölti be, elsősorban mint az "abiotikus komplexus" tudománya. Ezt a szerepet a szerző a következő szempontokból vizsgálja: a talaj a természeti tájban; a talaj és az ember; a talaj szerepe a "biotikus komplexusban". Röviden foglalkozik a talaj megművelésének technikájával és a népesség és a talaj közötti összefüggésekkel is.

2. PARDE MAURICE: Az 1955. évi rendkívüli áradások az Egyesült Államokban /81-122 p./

A terjedelmes és részletekbe mélyedő tanulmány tárgya az 1955. évi két nagy árvíz az USA-ban. Az első áradás színhelye az USA keleti partvidéke volt Virginia és Boston között, főleg az új-angliai partok. Ez az árvíz két hullámban érkezett, először augusztus 11-e és 14-e között, két egymást követő rendkívül heves esőzések nyomában, amelyek a nyári melegben kiszáradt talajt nedvességgel töltötték meg. Augusztus 18-án és 19-én újabb heves esőzések árasztották el a Keleti partmenti államokat, s az óriási mennyiségű csapadék kiáradt a Delaware és mellékfolyói medréből és óriási káro-

kat okozott. Az év végén Eszak Kaliforniában következtek be három ízben egymásután igen heves esőzések, s a 700, helyekint 850 mm. csapadék főleg a hegységi vidékeken okozott igen súlyos károkat.

HAWKES H. BOWMAN: A tájvédelem alapgondolatai az Egyesült Államokban /123-135 p./

A tájvédelem gondolatbeli alapvetését szerző szerint az amerikai irodalomban két irányzat képviseli. Az első John Muir még ma is uralkodó elgondolása, aki Humboldt és Agassiz nyomát követve a tájvédelem célját az emberi beavatkozás következtében megzavart ökológiai egyensúly helyreállításában látja. A másik irányzatot Giffard is képviseli, aki a tájvédelem céljául az USA valamennyi természetes erőforrásának a védelmét jelölte meg. A század első felében a köölaj tartalékok megvédése állott első helyen, később a talaj és vízkészletek megvédését tekintették a tájvédelem főfeladatának. A legutóbbi években újból az ökológiai egyensúly helyreállítása került első helyre, különösen a Föld lakosságának rendkívül gyors ütemben beálló szaporodása következtében.

3. LOUIS HERBERT: ALBRECHT PENCK és hatása a földrajza valamint a jégkorszak kutatására /161-182 p./

A cikk szerzője Penck egyik még ma élő tanítványa és igen behatóan és részletesen ismerteti Albrecht Penck munkásságát és érdemeit a földrajztudomány fejlesztésében. A cikket Penck írásainak részletes jegyzéke egészíti ki.

LAUTENSACH HERMANN: A Sagra Sierra és Délkelet-Spanyolország növényzete /193-216 p./

Spanyolországban két Szent hegység, Sagra Sierra van. Az egyik Toledotól észak-keletre a Tajo északi partján fekszik, pontusi mészkőből épült 670 m magas tanuhegy. A másik Sagra Sierra Granada és még négy délnyugati spanyol tartományban emelkedik. Legmagasabb csúcsa 2381 m. A cikk a hegység taktenikájának, morfológiájának és geológiai szerkezetének kimerítő elemzése. A befejező rész a hegység fitogeográfiájának és mezőgazdasági formáinak összefoglaló leírását tartalmazza.

SCHULTZE JOACHIM H.: Kulturtájtanulmányok Nagy-Britanniában /217-256 p./

Két egymástól teljesen elütő, de Nagy-Britannia területén gyakran megismétlődő jellegzetes tájtipust mutat be. Az egyik az észak skóciai Loch Inchard fjord tája, a másik északi Staffordshire, Anglia egyik legfontosabb "fazekas" vidéke. A két tájat az emberföldrajz szempontjából /gazdaság, települések, közlekedés stb./ vizsgálja és írja le a szerző.

4. RATHJENS CARL: Mediterrán kapcsolatok és vonások Afganisztán tájaiban /257-366 p./

A jelenkori Afganisztán térsége és a mediterrán világ között Nagy

Sándor hadjárataitól a Parthus birodalomig állandó volt a kapcsolat és érvényesült a hellén kulturhatás. A mediterrán hatások különösen a természetes növénytakaróban fedezhetők fel amely csak Afganisztán keleti határán a nyári monszun befolyására ölt új formákat. A kulturnövényzetben, különösen az öntözött területeken szintén számos mediterrán vonás figyelhető meg. A szerző részletesen foglalkozik az egyes növényfajták elterjedésével Afganisztán területén és megállapítja, hogy Afganisztán a keleti kulturnövények Nyugat felé közvetítésében nagy szerepet játszott.

WEIGT ERNST: Gazdasági és társadalomföldrajzi tanulmányok Dél-Indiában /207-283 p./

Nerli, dekkáni falu gazdaságföldrajza a tanulmány tulajdonképeni tárgya, de leírja a környező területet, amelyben a falu fekszik természeti földrajzi viszonyait is. A dél-indiai paraszti mezőgazdaságot mutatja be ennek a falunak a példáján, a szántónak az egyes növényfajták szerinti megoszlását, a művelési módszereket, az öntözést, hangsúlyozva a megművelt földterület erős elaprózódását. A cikket a példaképpen kiemelt egyik parasztgazdaság leírása zárja le.

MAACK REINHARD: Délafrikai tanulmányutam előzetes eredményei a Föld tangentionális eltolódásának kérdésében /284-306 p./

A tanulmányut célja abban állott, hogy felfedezze és tanulmányozza a színes kvarcitok eredeti formációit, amelyek Dél-Braziliában a pre-devon és felső karbon tillitekkel együtt fordulnak elő. Szerző szerint a dél-afrikai színes kvarcitok eo-paleozóiai formációkból származnak és tökéletesen egyeznek a dél-brazíliai tillitekben talált kvarcitokkal. Ez a tény erősen alátámasztja azt az elméletet, amely szerint a Gondvána két része, vagyis Dél-Amerika és Dél-Afrika valaha egységes kontinentális tömb része volt.

HOFMEISTER BURKHARD: A jelenkori amerikai földrajz néhány irányzata és azok indító okai /306-320 p./

A földrajz mint önálló tudomány az Egyesült Államokban legfeljebb félszázados multra tekinthet vissza. Ennek az amerikai földrajznak első szellemi alapvetése szerző szerint Semple "környezeti determinizmusa" volt, amelynek hatása még ma is érezhető, és Brigham globális környezetelmélete, valamint Barrow emberi ökológiai elmélete által módosított formában az amerikai geográfiában még ma is élénk vita tárgya. Hammond felszinformák osztályozása a cikk szerzője szerint az amerikai földrajzot a földrajzi geomorfológia felé terelte és így jelentős szerepe volt az emberföldrajz különböző ágazatainak gyakorlati alkalmazásában. A népességföldrajzban a demográfiai elemek kerültek túlsúlyba az etnológiai elemekkel szemben. Igen erőteljes új irányzatok jelentkeztek a gazdasági földrajzban, ezeket a szerző részletesen ismerteti, de Renner ugynevezett "gazdasági földrajzi törvényeit" tarthatatlanoknak minősíti. Röviden jellemzi a politikai és a regionális földrajz új irányzatait valamint az emberföldrajznak Sauer professzor képviselte új felfogását, amely szerint a földrajz "a természetes és kulturális fejlődés tanulmányozásának értelmezésére" hivatott. Végül ismerteti Fenneman felfogását, amely szerint a földrajztudomány lényege a geomorfológia.

5. SCHROEDER KLAUS: A modern vízgazdálkodás hatása a Rio Grande del Norte vízjárására /321-334 p./

A Rio Grande del Norte vízgyűjtő területének vizét az emberek a történelem előtti idők óta használják, anélkül, hogy a folyó vízjárásában lényeges változás bekövetkezett volna. 1900. óta azonban a vízmérnöki tudomány valamennyi módszerének igénybevételével egyre nagyobb mértékben használja fel a modern gazdaság a Rio Grande és mellékfolyói vizét. Ennek az igénybevételnek hatását a főfolyó és a mellékfolyók vízjárására analizálja és mutatja be néhány térképvázlaton a szerző. A Rio Grande jelenleg három egymással alig összefüggő folyórendszerből áll: a felső Rio Grande El Pasoig, a Pecos folyó Grand Fallsig, és a Rio Grande rendszer alsó szakasza, a Rio Conchos, a folyóvölgy alsó szakaszának mindkét oldalán. A folyó vizének nagy részét öntözésre használják fel és ezért valamint a Falcon Dam megépítése óta a Rio Grande vízhozamának igen csekély része jut a Mexicói öbölbe.

GEOGRAPHICA HELVETICA

1. WRRNLI OTTO: A tájfogalom újabb fejlődése /1-54 p./

Hosszadalmas, teljesen a nyugati irodalomra felépített tanulmány, amely sem az amerikai, sem a szovjet tájirodalmat vagy nem ismeri vagy szándékosan elhanyagolja. Nehezen kihámozható alaptétele: a földrajzi metodológia nem csökkentette, sőt szaporította a tájelméletek számát, ami csaknem lehetetlenné teszi a táj egységes földrajzi szemléletét. A "táj" szóval csak a táj abszolút, elvont fogalmát kellene megjelölni. A különböző elméletek ezt az abszolút fogalmat különböző mértékben közelítik meg. Szerző ezeket az elméleteket hierarhikus rendszerbe foglalja s elveti azt a tételt, amely szerint "a táj körülhatárolt téregység".

REISCH MAX: "A Bölcsesség fokán" /60-68 p./

Szerző "Siva, Sinai és Sid" című könyvének egy részlete, amely érdekes adatokat közöl Észak Afrika 40-60 km partmenti sávjának növényzetéről, a beduinok állattenyésztéséről, valamint az egyiptomi "Sivatag Intézet" tudományos munkásságáról amelynek fő célja a 70.000 km² kiterjedésű félsivatag termelékenységének fokozása.

KÖCHLI P.: SVAJC 1957-ben /75-77 p./

A legfontosabb statisztikai adatok/ mezőgazdaság, állatállomány, külkereskedelem, energiagazdaság, közlekedés, népesség, stb./ rövid összefoglalása.

2. LEEMANN ALBERT: A Rajna völgye würm;-terraszainak revíziója Diessenhofen és Koblenz között /89-101 p./

A cikkben megvizsgált terraszkok a Rajna völgyének svájci-német határszakaszán fekszenek. A terraszkok fejlődésmenetében szerző négy szakaszt különböztet meg: 1/ akkumulációs, 2/ eróziós, 3/ késő würmi bevágódási és 4/ postglaciális mérsékelt bevágódási fázist.

NIGG WERNER: A paraszt a finn tájban /174-179 p./

Nigg professzor "Finnland" című könyvének egy részlete, amelyben az északi parasztgazdaságokat jellemzi, hangsúlyozza a szántók kiterjedésének növekedését és a parasztgazdaságok nagyság szerinti megoszlását táblázatokban közli.

KREISEL WILLY: Fotogrammatikus sziklaábrázolás /182-201 p./

Szerző szerint a fotogrammetria a hegységek, sziklás felszínek sraffozással való ábrázolását teljesen feleslegessé teszi, főleg a leghasználatosabb 1:10.000 mértékű áttekintési térképek készítésénél.

ANNAHEIM HANS

BÖGLI ALFRED

3. MOSER SAMUEL: A würm korszakbeli Svájc központi részében fekvő Reuss gleccser jégperemének fázisok szerinti tagolódása./217-231 p./
Szerzők kutatásai szerint a würm-eljegesedés végmorénái a Reuss gleccseren három csoportra oszthatók és pedig B, A és C fázisokra. Ezek a fázisok belül 4 végmorénát /B/, 5 frontális morénát /A/ és 2 végmorénát /C/ különböztetnek meg. C a recessziós fázist, míg A és B a progressziós fázisokat képviseli.

MESSERLI BRUNO: Linosa /232-240 p./

Linosa, Maltától 150 km-re nyugatra fekvő kis sziget rövid természeti és gazdasági földrajzi leírása.

GRENACHER FRANZ: A latin betű a jelenkor történetében /243-246 p./

A cikk tárgya a latin írás használatának földrajzi elterjedése, egyre nagyobb területen való használata és jelentősége az emberiség kulturális fejlődésében. Ha Kína áttér a latin írás használatára, szerző szerint husz év múlva az emberiség 3/5-e fogja a latin írást használni.

BRIDEL LAURENT

WINKLER ERNST: A városok terjeszkedése és e terjeszkedés semlegesítése /247-255 p.

A Nemzetközi Városszövetség 1957. évi kongresszusának egyik fő tárgya volt a városok területi terjeszkedése s annak következményei. A svájci városok erről a témáról kérdőíveket küldöttek szét és a cikk a kérdőívekre adott válaszok elemzése. Svájcban a városok terjeszkedésének levezetésére a következő öt megoldás ismeretes: új városok alapítása, peremvárosok kiépítése, szétszórott települések tömörítése, regionális központok kiépítése és totális bontás /dispersio/.

4. GUTTERSOHN HEINRICH: A Rhone völgyének északi lejtője Sierre és Fully között /273-281 p./

A Rhone-völgy egyik igen érdekes szakaszának leírása, amely belterjes mezőgazdaságáról nevezetesen, de fejlődő ipara és igen tekintélyes idegenforgalma is van.

ANNAHEIM HANS: A Rajna svájci szakaszának morfológiai dinamikája /281-287 p./

SUTER KARL: A Jura /288-292 p./

Svájc új, négy kötetre tervezett földrajzának első kötete. Ezt a Jurakötetet ismerteti a szerző.

GERMAN RÜDIGER: Solifluctio-megfigyelések Svéd-Lappföldön /295-300 p./

Az eddigi megfigyelések a solifluctio három formáját állapították meg: durva omladék, talajfolyásterraszok, talajfolyás /Wülste/ dudorok. Szerző ezeken kívül kőfolyásokat, kőhálókat és hordalékos talajokat állapít meg.

THE GEOGRAPHICAL JOURNAL

1. MOTT P.G. A Déli sarkvidék légi térképezése /1-18 p./

A térképezés /háromszögelés, felvételkészítés/ három feladatot oldott meg 1/ körülbelül 42.000 km² terület légi fényképezése, 2/ a felszín felvétele háromszögelés vagy asztronómiai fixpontok segítségével, 3/ egyes területeken mágneses profilok készítése légi úton, geológiai vizsgálatok számára.

MARTIN D.C. A Nemzetközi Geofizikai év /18-30 p./

A Nemzetközi Geofizikai év feladatainak és teljesítményeinek rövid összefoglalása jó térképvázlatokkal.

STARK FREYA: Cariai tájak /30-34 p./

Az ismert angol utazó legutóbbi kisázsiai utjáról számol be és színes leírásokban idézi fel az egykori virágzó görög városok, Iasus, Bargylia és Myndus képét.

DUNHEATH JOYCE: Hegymászók a Kaukázusban 1957-ben /35-40 p./

Közel negyven évi szünet után a nyugati turistáknak és alpinistáknak újból módjában van, hogy megbirkózzanak a Kaukázus csúcsaival. A cikk szerzője 1957. nyarán szovjet alpinisták társaságában küzdötte fel magát a legmagasabb kaukázusi csúcsokra, többek között az Elbrusz csúcsára is.

HOLLAND M.F.W.: Nyugat-Grönlandi expedíció 1956-ban /69-80 p./

Az expedíció útjának részletes leírása. Tudományos szempontból legérdekesebb a glaciológiai formák és folyamatok leírása.

2. LAW PHILIP: Ausztráliai partkutatók a Déli sarkvidéken /151-163 p./
Hosszu, terhes és fáradságos kutató út leírása, amelynek során ellenőrizték, részben térképezték a Déli sarkvidék tengerpartjait.

HOWE G.MELVYN: Földrajz a szovjet egyetemeken /0-84 p./

A cikk lényegében csak a moszkvai egyetem földrajzi fakultásának munkáját, tanrendjét /tanévek szerint/ írja le és röviden jellemzi a Szovjet Tudományos Akadémia Földrajzi Intézetének tevékenységét is. Két térképvázlaton mutatja be a moszkvai egyetem földrajz-szakos hallgatóinak egy évben végzett kirándulásait és kutató utjait.

Von WISSMANN H. és JERJEANT R.B.: Dél-Arábia új térképe /163-171 p./

A két lapból álló új térképet a Royal Geographical Society adta ki és Arábiának Adentől délre eső területét ábrázolja. A térkép tulnyomó részben helyszíni felvételek alapján, részben légi felvételek nyomán készült.

COTTON C.A.: A Csendes óceán pereme /223-231 p./

A Csendes óceán keleti és nyugati peremvidéke eredetének, kéregmozgásainak, emelkedésének és süllyedésének, gyűrődéseinek és vetődése-

inek leírása és magyarázata.

A FÖLDRAJZ IS A MŰSZAKI OKTATÁS. /232-234 p./

A Royal-Geographical Society Oktatásügyi Bizottságának a kormányhoz benyújtott rövid emlékirata. Világos és logikus bevezető után az emlékirat megállapítja, hogy a földrajzi oktatás kiegészítő része: a/ az ipar viszonyulása a földrajzi tényezőkhez, b/ az ipar és egyes iparágak helyi, nemzeti és nemzetközi hátterének földrajzi tanulmányozása, c/ a földrajzi komplexus tanulmányozása egyes konkrét példákön és d/ városok és vidékek helyszíni tanulmányozása térkép segítségével.

MAX SORRE új könyvéről beszámol a bibliográfiai rovat, amely a földrajz és a társadalomtudomány találkozásáról szól és részletesen ismerteti BEAUJOUR-GARNIER asszony könyvét: A népesség-földrajz egyetemi tankönyvét.

3. RICHARDS AUDREY I.: Kelet-Afrika változó mezőgazdasági képe /299-302 p./

Észak-Rhodésia egyik bantu törzse, a bambák példáján mutatja be a mezőgazdaság lassu átalakulását. Részletesen leírja a régi és az új termelési módszereket, a bányáipar fejlődésének kihatását a mezőgazdaságra, a férfiak 70 %-a a bányákban dolgozik, az árutermelés kialakulását és az életszínvonal emelkedését/ kerékpár és autóbuzsközlekedés, postai forgalom, vályogházak építése, kertészet fejlődése, stb. /.

PROTHERO R. MANSELL: Heinrich Barth és a Nyugati Szudán /326-339 p./
Barth, Lord Rommel szerint talán "a legnagyobb afrikakutató" utazásainak, kutatásainak rövid története, utazása 100 éves évfordulója alkalmából.

STARK FREYA: Cariai tájak /340-346 p./

A folyóirat 1958. évi 1. számában megjelent utleírás folytatása és befejezése. Antik jón városok, mint Alinda és Labranda környékét és romjait írja le.

MERCER J.H.

SCOTT PETER: A falusi mezőgazdaság átalakulása Szamoában /347-360 p./
Néhány szamoai falu példáján mutatja be, mint alakul át a hagyományos, családi önellátó mezőgazdaság három főnövényre felépített piaci árutermeléssé. A két legfontosabb növény a taro és a banán, s a legutóbbi években a fejlődő kakaó-termelés.

GALLCWAY J.P.N.: Egy kurd falu EK Irákban /361-366 p./

A falu neve Rust, a Zagros hegységben, az Urmia tótól délre fekszik. A cikk a falu lakóinak hagyományos, kezdetleges gazdálkodását és életmódját vázolja fel, amely szerzők szerint 3000 év óta lényegében egyáltalán nem, vagy alig változott.

4. GERASZIMOV J.P.: A mezőgazdasági földhasznosítás földrajzi tanulmányozása /452-463 p./

Geraszimov akadémikusnak a Royal Geographical Societyben tartott előadása. Az előadás első részében a szerző a talajhasználat térképezése terén eddig végzett munkát foglalja össze és sajnálattal említi meg, hogy a Nemzetközi Földrajzi Unió legutóbbi kongresszusán be-terjesztett jelentés nem emlékezik meg a szocialista országokban e terén végzett eddigi munkáról. A Német Demokratikus Köztársaságban és Lengyelországban végzett térképezési munka rövid vázolója után részletesen referál a Szovjetunióban folyamatban lévő talajhasználati térképezésről.

A most készülő 1:5000 - 1:10.000 mértékű térképek a kolhozok és a szovhozok talajainak típusok szerinti osztályozását mutatják be a megfelelő jelkulcs kíséretében, bemutatják továbbá a mezőgazdaságilag használt földterület típusainak százalékos megoszlását 1954-1956-ban. Az előadás befejező részében Proszclov kutatásai és számításai alapján bemutatta az egész Föld felszínének mezőgazdasági hasznosítását a talajtípusok szerint.

BIRD JAMES: Billingsgate, egy nagyváros központi piacon /464-475 p./ Billingsgate közel 1000 év óta az angol főváros egyik legfontosabb folyó kikötője és piaca, s a XVIII. század óta London, sőt egész Anglia legnagyobb forgalmu halpiaca. Billingsgate halforgalmát, a beérkező halmennyiség eredet szerinti megoszlását és a fogyasztási területeket részletesen leírja s néhány táblázattal és vázlattal illusztrálja.

BALOHIN W.G.V.: Az angol vízfogyasztás áttekintő képe /476-493 p./ Nagy-Britanniának közművekből származó napi vízfogyasztása 1956-ban 2.386 volt, s ez a mennyiség évről-évre növekszik. Legnagyobb a fogyasztás a legsűrűbben lakott és csapadékban legszegényebb vidékeken, a síkságokon és az alacsony domboságokon /lowlands/ viszont a gyérebben lakott és erősen csapadékos hegységi területeken /highlands/ a szükséglet sokkal kisebb. Szerző szerint a növekvő szükségletet tervszerű vízművekkel és vízvezetékekkel a jövőben innen kell fedezni.

BIRCH J.W.: Man sziget gazdasági földrajza /494-516 p./ Térképvázlatokkal és fényképekkel illusztrált részletes gazdasági földrajzi tanulmány.

NORTH GEOFFREY: Lengyelország népessége és átalakulóban levő gazdasága /517-527 p./

Szerző érdekes képpen foglalja össze a Lengyelország területében és népességében a második világháború nyomán beállott változásokat. Röviden jellemzi a háború utáni gazdasági helyzetet, behatóan elemzi a tervgazdaság menetét és eredményeit és a népességnek terület és foglalkozás szerinti megoszlását. Érdekes, hogy szerző szerint a Német-országtól visszacsatolt területen még jelentős számú német lakosság él.

Annales de Géographie

1. BASTIE JEAN: A párisi várostömörülés /Agglomération de Paris/ /12-38 p./

A párisi város -agglomerációhoz magán Páris városán kívül 55 község tartozik. Ezenkívül hozzá tartozik még a városkörnyéki /suburbaine/ övezet 217 községe. A lakosság száma 1954 májusában 6,436.000 volt, ebből magában Párisban 2,850.000 lakott. A lakosság főleg bevándorlás útján olyan erős ütemben szaporodik, hogy a szerző szerint 1960-ban meghaladja a hét milliót. A cikk igen alapos tanulmányok alapján elemzi a lakosság területi megoszlását, a demográfiai strukturát, s megállapítja, hogy a lakosság "tulnyomó többségét felnőttek teszik ki s a lakosság összetételét a fiatalok és az aggastyánok hiánya" jellemzi. Részletes adatokat tartalmaz a cikk a lakosság foglalkozás szerinti megoszlásáról a város belterülete és a környék közötti igen nagy arányú "ingázó" közlekedésről; a befejező részben igen világosan foglalja össze Páris lakosságának jellegzetes vonásait és a várható fejlődést.

GEORGE PIERRE Románia népességéről, belső gazdasági és főleg ipari fejlődéséről közöl új adatokat /89-93 p./.

2. FRESCH JEAN: A központi Andok morfológiai problémái /130-151 p./

A kiváló francia geomorfológus a Santa Cruz és Comarapa között emelkedő központi, valamint a Cuzco és Nazca közötti perui Andok formakincsét, a perui tengerparti síkságot, az altoplanákat, a Punát helyszíni tanulmányai alapján analizálja. A cikk befejező részében röviden foglalkozik a negyedkori gyűrődésekkel és lerakódásokkal.

3. GEORGE PIERRE: Az atomenergia kérdésének mai állása /194-205 p./

A már megépült és épülőben levő reaktorok mai összkapacitása a szerző szerint 10 millió KW, évi áramtermelése tehát 80 milliárd kilovattóra, vagyis az 1965-re előrejelzett világfogyasztásnak mindössze 3 %-a. Ez a tény a fejlődés egyik gátja, a másik az, hogy csak igen gazdag és műszakilag fejlett államok építhetnek atomreaktorokat, amelyek építése óriási tőkét és szaktudást követel meg. Az áramtermelés költségei viszont már megközelítik a klasszikus energiatermelés költségeit Amerikában és az Euratom számításai szerint Európában is. Földrajzi szempontból a cikk legérdekesebb része az atomenergia alapanyagának, a különböző hasítható ásványoknak, /uránium, thorium stb./ rövid, de kimerítő geográfiája. Az eddig felfedezett uránium lelőhelyek hasznosítható ásványmennyiségét a szerző 25.000 tonnára becsüli. A szovjet lelőhelyekről nem közöl adatokat. Részletesen közli a legfőbb kapitalista lelőhelyek eddigi évi termelését. A mecseki lelőhelyet nem említi.

VAUMAS de ETIENNE: Törökország gazdasági fejlődéséről és energiazajlalkozásáról közöl újabb adatokat.

4. BAULIG HENRI: GILBERT GROVE HENRY példaadása /289-307 p./.
A nagy amerikai geológus életművének és elméleteinek részletes és beható méltatása és elemzése.

BESANCON JACQUES: A Kom-Ombo sivatag hasznosítása /309-334 p./
Az Asszuántól 40 km-re fekvő szélsőségesen aszályos éghajlatu terület hasznosításának leírása. Az öntöző csatornák hálózatának kiépítése óta az egykor lakatlan sivatag népességének száma meghaladja a 35.000-t, a 200 km hosszú csatornák vizével 12.000 hektáron folyik belterjes gazdálkodás. A főnövény a cukornád.

5. KALESZNYIK SZ.V.: A természeti földrajz mint tudomány és a Föld általános törvényei /385-403 p./.
A cikk a párisi egyetem földrajzi intézetén tartott előadásainak rövidített szövege. A bevezető rész a Természeti földrajz tárgyát és céljait foglalja össze. A cél Kalesznyik professzor szerint a tájszféra tanulmányozása. A tájat a francia szövegben is a német /és orosz/ "Landschaft" szóval jelöli meg. A tanulmány második fele a Föld általános törvényeit foglalja össze. Ezek a szerző szerint: a tájszféra integritása, - a tájszféra anyagának körforgása, a ritmikus jelenségek, az övezetesség és a fejlődés folytonossága.

SORRE professzor röviden ismerteti Charles Bouvier könyvét a mezőgazdaság kollektivizálásáról a Szovjetunióban, Kínában és a népi demokráciákban.

MEYNIER ANDRE az USA nagyvárosainak és gazdaságának fejlődéséről közöl új adatokat.

6. TRAVERS LUCETTE: Bone. A város fejlődése és a fejlődés tényezői /498-520 p./.

Alapos városföldrajzi tanulmány a nagy afrikai város fejlődéséről és mai jelentőségéről, valamint szerepéről Észak-Afrika gazdasági életében. A tanulmány első fele inkább a történeti fejlődést mutatja be, a második felében azonban a mai lakosság összetételének, nemek, eredet valamint foglalkozás szerint megoszlásának részletes adatait adja meg.

PARDE MAURICE igen részletes adatokat közöl a német vasutak elektrifikálásáról /540 p./.

GEOGRAPHICAL REVIEW

1. STAMP DUDLEY: A Föld erőforrásainak megállapítása /1-15.p./.
"Nincs az a probléma, amely olyan nyomatkosan követelne figyelmet, mint a népesség gyorsuló nyomása az anyagi erőforrásokra", így jellemzi a szerző a tanulmány fő problémáját. "A Föld jelenlegi lakossága /1957/ meghaladja a 2.6 milliárdot, 1975-ben eléri a három és 2000-ben a négy milliárdot. A kérdés lényege, mekkora terület szükséges egy ember táplálékának a

megtermelésére. A kérdés további elemzése során a szerző megállapítja a szabvány táplálkozási egységet /Standard Nutrition Unit/, a legfontosabb emberi élelmiszerek kalória-értékeit, azután bizonyos jellegzetes ellentéteket sorol fel /Japán, India, Nagy-Britannia/ és a befejező részben a földfelszín lakható és élelmiszereket termelő területeit foglalja össze. A rendkívül fontos és nyomasztó probléma megoldása szerző szerint kettőt követel meg: a meglevő erőforrások konzerválását és tervszerű felhasználását. A tervszerű felhasználás első feltétele: "a mai helyzet tárgyilagos leltározása és térképezése. Ezt az első lépést követné a második: a földfelszín hasznosítása és a harmadik: a jövő hasznosítás tervezése.

WAGNER PHILIP L.: Megjegyzések a nyelv földrajzához /86-897 p./. A cikk első, nagyobbik fele tulajdonképpen nyelvészeti, linguisztikai tanulmány, s a szerző csak a cikk második felében tér át a nyelvek térbeli elterjedésének és az elterjedés térképi ábrázolásának kérdéseire, az izopléták és izoglosszák magyarázatára és a nyelvek elterjedésének problémáira. Saját nyelv-térképezési elméletét Nyugat-Európa példáján mutatja be.

MANLEY GORDON: Az éghajlati determinizmus ujjaébredése /98-105 p./. A cikk bevezetője földrajzi determinizmus elméletének érdekes, írónikus rövid összefoglalása a Huntingtontól Lattimore-ig és Toynbee-ig. A következő rész tárgya a környezet és az emberi energia viszonyulása. Utterström svéd gazdasági történeti író igen gazdag svéd levéltári és egyéb anyag alapján kísérelte meg az európai gazdasági fejlődés és az éghajlati ingadozások közötti összefüggés kimutatását és magyarázatát. Ezt tartalmazza a cikk harmadik része, míg a befejező részben a szerző saját elméletét fejti ki.

2. HUMPHRY GRAHAM: Schefferville, az uttörő város /151-166 p./. Schefferville a Labrador félszigeten fekszik, s Észak-Amerika legfiatalabb szubarktikus bányavárosa, amelynek közvetlen közelében évente /1957/ 12 millió tonna vasércet bányásztak ki. A vidék vasérckészleteit körülbelül 400 millió tonnára becsülik. A várost kb. 600 km hosszú vasútvonal köti össze a jégmentes Hudson öböllel. Jellemző, hogy a bányamunkások túlnyomó többsége canadai francia.

3. KISH GEORGE: A szovjet légi közlekedés /309-320 p./. Szerző ismerteti a Szovjetunió egyre bővülő légi közlekedési hálózátát, a közlekedésben használt gépek típusait, a legfontosabb távolsági és városközi vonalakat, a központi részek és a peremterületek közötti kapcsolatokat, valamint a legfontosabb nemzetközi járatokat. A cikket érdekes és szellemes rajzok egészítik ki.

REED JOHN C.: Az Egyesült Államok északnak fordul /321-335 p./. A legújabb északi, főleg alaszakai kutatásokról, az alaszakai egyetemen folytatott munkákról és glaciológiai eredményekről számol be.

4. KAMEN-KAYE MAURICE: A petroleumpar fejlődése Algirban /463-473 p./. Az algiri harcok háttérében áll a nemzetközi olajtőke szívós rágaszkodása a Szaharában újabban felfedezett olajmezőkhöz. A szerző,

A szerző, Amerika egyik vezető kőolaj-geológusa, az 1955-1956 években a Szaharában felfedezett kőolaj-lelőhelyek geológiai és geográfiai képét vázolja fel és röviden elmondja a felfedezések menetét is. A lelőhelyek felszíni kiterjedését 80.000 acre-re becsüli, a kiaknázható kőolajmennyiséget pedig - egyedül hasszi-Masszaudban - kerekén egy milliárd hordóra.

ROSE A.J.: Az európai bevándorlás földrajzi megoszlása Ausztráliában /512-527 p./.

A második világháború után Ausztrália nemcsak szélesre tárta lakatlan térségeinek kapuit az európai bevándorlók előtt, hanem igyekezett minél többet partjaira vonzani. De a bevándorlók nagy része nem a feltörekken és feltáratlan területeken hanem a nagy városokban telepedett meg s csak lassan húzódik a világrész északi és keleti peremterületeire. A bevándorlók többsége még ma is a Britt szigetekről érkezik. A cikket érdekes és ügyes rajzok teszik szemléltetővé.

LE V I E DEL M O N D O .

1. Az igen szépen illusztrált leíró cikkeken /Kónia, Andes-vasutak, Mongólia, Hága, Dar-Fur/ kívül figyelmet érdemel.

TURRI EUGENIO: A primitív népek kartográfiájáról szóló cikke /71-80 p./.

A primitív népek kartográfiájának fogalmi tartalma természetesen nem egyezik a modern kartográfiával, át lévén az előbbi itatva mágikus elemekkel, az Universum, az egyetemes világ bűvös és való-lási értelmezésével. Rendkívül érdekesek a cikket kiegészítő képek, perzsa, perui, lappföldi stb. felszíni formák kezdetleges térképi ábrázolásai és egy észak szibíriai táj primitív jakut és modern térképi ábrázolásának összehasonlítása.

2. GHIGLIONE PIERRO: A Santa Marta sierra átkutatása /157-168 p./.
- A perui Andokhoz tartozó S.Marta hegység átkutatásáról, magas csucsainak /Cristobal Galón, Guardián, Pico Tavione /megmászásáról szóló alpinista beszámoló. A sierra geomorfológiai jellegzetes-ségeiről röviden számot ad.

TOMISICH GUSTAVO: A halászat Japánban /187-198 p./.

A japán nép állati fehérjeszükségletének 80 %-át halból fedezi s így a halászatnak Japánban döntő népgazdasági jelentősége van. A cikk a japán halászatnak a XX. században elért ugrásszerű fejlődését írja le; a halászhajók száma a második világháború előtt 75,000 motoros és 279.000 vitorlás volt. Az 1958. évi fogás mennyisége elérte a 4.5 millió tonnát, a fogás tulnyomó többsége szardínia, hering, lazac és tőkehal. A cikk részletes adatokat közöl a japán halászat szervezetéről és népgazdasági szerepéről.

3. LANTERNARI VITTORIO: A Baffin öböl eszkimói /403-412 p./.
- A messzi északi vidék lakói életmódjának, szokásainak, településeinek stb. rövid, de élethű és érdekes leírása.

BALSAN FRANCOIS: Beludzsisztán /423-434 p./.

A középkori ország távoleső és alig járt vidékeinek, főleg pedig nomád lakóinak rövid, színes leírása.

4. RICCARDI RICCARDO: A tengerfenék /541-548 p./.

A szám tisztán leíró jellegű cikkei /Kenya, Antiochia, Frizia Sinkiang/között komolyabb tudományos tartalmu cikk csak egy van, Riccardi professzor tanulmánya, amelynek első felében a szerző a tengerfenéket mint élelmiszertermelő területet tárgyalja. Részletes adatokat közöl a tengerfenék tápanyagtermelő szerepéről a Világtenger egyes részein; a tengerfenék valószínű kőolajtartal-máról. A cikk második felének tárgya a tengerfenék domborzata, a fenékre-liefen végzett kutatások újabb eredményei. A cikket né-hány jó vázlat egészíti ki.

5. LOPEZ GUIDO: A tízéves Izrael /637-652 p./.

A cikk részletes és érdekes adatokat közöl a termelőszövetkezetek, a "kibucok" szervezetéről, gazdálkodásáról, a tagok számának né-hány év óta beálló lassu csökkenéséről. Izrael lakosainak száma kerekén két millió, a kibuc-tagok száma 80.000. Ezzel szemben száporodik az új, eltérő szervezetű mezőgazdasági szövetkezetek a "moshevim" tagjainak a száma. Ezek inkább beszerzési és értékesi-tési, mint termelő szövetkezetek. A cikk részleteket közöl a Negeb sivatagon folyó munkáról is.

6. GARDI RENE: Alantika /753-768 p./.

Afrika egyik igen kevésbé ismert és az iparosítástól alig érintett területének és népességének leírása. Alantika Kamerun és Nigéria között fekszik, rendkívül érdekes és ritka granitformáiról nevezetes.

7. PELLEGRINI LINO: Rhodesia-Nyasszaföld államszövetsége /801-816 p./.

Afrika egyik viharos ütemben iparosuló területének leírása. A cikk új adatokat közöl a bányaiipari vállalatok, a vízerőművek és a vas-utak kiépítéséről.

OLMI MASSINO: Az új Pakisztán /817-830 p./.

Az új állam nehézségeiről /nyolc millió menekült/ és a gyors üte-mű újabb fejlődésről számol be a cikk.

8. RATEJENS CARL: A mai Afganisztán /961-978 p./.

Afganisztán legújabbkori fejlődéséről, a nomád lakosság fokozatos letelepítéséről /2 millió a számuk/ és az öntözéses gazdálkodás fejlődéséről szóló cikk.

9. MOUSSET PAUL: Hong-Kong 1958 /1050-1061 p./.

Ez a távol-keleti kikötő a második világháború után újból angol gyarmattá vált és jelentősége erősen megnövekedett, mert az egyet-len kapitalista birtokban levő s az új, demokratikus Kínába vezető kapu. A kikötő mai életét, a fokozódó áru és személyforgalmat és a nagyarányú új építkezéseket írja le ebben a cikkében a szerző.

10. VALSECCHI PIER: Angol "ujvárosok" /1153-1168 p./.

Szerző az építő mérnök szemével, de a földrajzi szempontok figye-

lembevételeivel írja le az Angliában sorra épülő új városokat, azok települési és népességi viszonyait és építési formáit, valamint a városépítő mozgalom további kiterjedését.

Néhány leíró földrajzi cikken kívül /Thailand, Rabat, Lisszabon/.

SCHWARZ ALFREDO: New York nemzetközi légi kikötőjéről /1207-1218 p./ szóló cikke érdemel közlekedés-földrajzi szempontból tartalmával és kitűnő fényképeivel külön figyelmet.

11. DU RAU JEAN DEFOS: Réunion szigete /1303-1316 p./.
A távolcső és magányos óceáni sziget rövid természeti és ember-földrajzi jellemzése. A szerző évekig földrajztanár volt a szigeten egyetlen középiskolájában.

TURRI EUGENIO: A remeték völgye /1317-1328 p./.
A remeték völgye az Ürgüp völgy Anatólia szívében ~~lekedik~~ ~~szélessége~~ egyedül álló eróziós formáiról nevezetes. Ezeket a felszínformákat és a völgy rendkívül szegény lakosságának mindennapi életét írja le a szerző.

